

FÖRSVARETS

# FORUM

nr 1 • 2014

Försvarsmaktens personaltidning



## MÖT EN MÄNNISKA

så sker rekrytering i Halmstad  
– och på Manhattan

## PÅ EGNA BEN

svenskt mentorskap i  
Afghanistan mot sitt slut

# SVERIGES HEMLIGASTE KARLSON

den ENDA intervjun med chefen för Must

Gunnar Karlson, chef för Militära  
underrättelse- och säkerhetstjänsten  
på väg till jobbet på Lidingövägen 24



# Gemensam bild ett måste

För en tid sedan publicerades en video på Youtube där soldater ur FS 25 dansade till den gamla klassikern "Greased Lightning". Videon får betraktas som en succé med över två miljoner visningar och intervjuer med soldaterna i tidningar, radio och TV. Jag är övertygad om att uppfattningarna kring videon är olika – många gillar den, andra tycker den är töntig.

För min del utgör den ett exempel på gemenskapen och lagkänslan i Försvarsmakten. När vi gör saker tillsammans gör vi det bra och med kvalitet, oavsett om det handlar om dans eller om att lösa vår huvuduppgift - att till det yttersta värna vår demokrati och våra svenska intressen – hemma, i närområdet och längre bort. Att vi tillsammans löser våra uppställda mål på ett bra sätt framgår också av Försvarsmaktens årsredovisning som just publicerats. Mot 2013 års mål har vi gjort ett bra resultat såväl vad avser utbildning, övning och insatser som beträffande rekrytering av alla kategorier.

Försvarsmakten är den yttersta garanten för demokrati, fred och frihet, något vi ska vara stolta över!

Den stoltheten fick jag uppleva i förra veckan då jag besökte Island och övningen "Island Air Meet" där Sverige övade luftrumsövervakning tillsammans med Finland och Norge. Den stoltheten kan jag också känna av när jag, tillsammans med delar av Försvarsmaktens högsta ledning, nu har påbörjat besöken på förbanden för att bland annat diskutera resultatet av medarbetarundersökningen FM Vind och den fortsatta vägen framåt. Men – och det ska jag inte förneka – jag känner också utmaningarna inför framtiden och hur vi ska nå fram till det fastställda målet som är fastslaget i 2009 års inriktningsproposition.

Har vi inte en gemensam bild i Försvarsmakten om vägen fram till målet, blir det mycket svårare att förklara och förstå innebörden av de åtgärder vi vidtar inom ramen för försvarsreformen. Det måste stå alldeles klart för alla – både inom Försvarsmakten och utanför – vad vi är till för, vem vi är till för och hur vi ska lösa vårt uppdrag. Nu har vi startat det arbetet på allvar men för att det ska bli bra krävs det att vi gör det tillsammans, du, jag och resten av Försvarsmakten.

Sverker Göranson  
Överbefälhavare



**Aktuellt:** F 21 på isländsk insats ..... 5

**Aktuellt:** Operativa reserven på Berga ..... 6

Ledarrockaden ..... 12-13

De överlevde tack vare Karlsborg ..... 14

Delvis dystra resultat i FM Vind ..... 21-22

Nordefco är mer än Archer ..... 26-27

NBG 15 på plats ..... 28

**På jobbet:** Marie vet oftast svaret ..... 29-31

**Till sist:** Stylisten säger sitt om uniformerna .. 32

**Krönikören:** Linda Sundblad ..... 33

## FÖRSTASIDAN



FOTO:  
NIKLAS EHLÉN/  
COMCAM

## REDAKTIONEN

Försvarsmaktens personaltidning finns även på [www.forsvarsmakten.se](http://www.forsvarsmakten.se) och emilia. kontakt: [ff-red@mil.se](mailto:ff-red@mil.se) telefon: 08-788 88 88 (Informationsstaben)

ansvarig utgivare  
ERIK LAGERSTEN, informationsdirektör

Nästa textdeadline: 2 april 2014  
Beräknad utgivningsdag: 29 april 2014

redaktör  
DAG ENANDER  
[dag.enander@mil.se](mailto:dag.enander@mil.se)  
Försvarsmaktens informationsstab

grafisk formgivare  
INGELA BERGSTRÖM  
FMV, Grafisk produktion, Stockholm

Tryckt hos Lenanders Grafiska AB

Redaktionen förbehåller sig rätten att bearbeta inkommet material. Enskilda artiklar ger inte nödvändigtvis uttryck för Försvarsmaktens officiella ståndpunkt. För ej beställt material ansvaras ej. ISSN 1100-8245

Genrebilder från Shutterstock.

# Ingen kom undan

– garnisonsgemensam mobiliseringsövning i Skövde

I december förra året genomfördes en garnisonsgemensam mobiliseringsövning i Skövde där fokus var att kontrollera mobiliseringsplanerna, bevakning och ledning. Ingen annan verksamhet ställdes in under övningen.

– Det gav som bonus att chefer på olika nivåer var tvungna att ta hänsyn till att all personal inte är tillgänglig över tiden, men att mobiliseringen ska fungera ändå, säger garnisonschef Fredrik Ståhlberg.

– Det gällde också att på ett tydligt sätt visa på att detta gäller alla, oavsett vilka uppgifter den enskilde har i organisationen. Nu valde vi "INGEN KOMMER UNDAN" som ledord vilket nu har etablerat sig väl, säger Anders



Friedländer som är den på P4 som sammanhåller mobiliseringsarbetet.

Och de omedelbara utvärderingarna är överlag positiva.

– Många uttrycker sig i termen "äntligen hanteras mobilisering" och vi har fått bra underlag för revidering av våra planer. Det visade sig att nuvarande planläggning är hållbar, men kan givetvis bli bättre, säger Anders Friedländer.

TEXT OCH FOTO:  
ANNE-LIE SJÖGREN/P4

## 2 067 388

Så många har hittills tittat på FS 25-killarnas version av "Greased Lightning" på Youtube – en viral succé med andra ord. Och de som sett den gillar den: 24 512 har gett den tummen upp, bara 464 tummen ner. Om du inte sett den, kolla gärna. Och har du sett den, titta en gång till – det finns mycket att upptäcka...



## Dagen då vingarna bar

Vissa dagar minns man. Torsdagen den 23 januari 2014 är sannolikt ett datum som de 22 eleverna vid Flygskolan i Malmslätt kommer att minnas. Då man tog "vingexamen" och tilldelades facktecknet för pilot, flygförarmärke m/36 eller Försvarsmaktens helikopterförarmärke m/00.

För tredje året i rad genomfördes gemensam examen för piloter som ska flyga antingen stridsflygplan, sportflygplan eller helikopter. Eleverna har nu genomfört grundläggande flygutbildning, GFU och grundläggande helikopterutbildning, GHU.

De examinerade eleverna tillhör kurserna GFU 131 och GHU 131 och 133.

Samtliga piloter har nu ett antal olika utbildningar framför sig innan de placeras i flygtjänst på insatsdivisioner.

TEXT: MATS GYLLANDER/LSS



## Rysk medaljör

Oavsett hur det gick i Sotji så finns det en svensk som fått guld i Ryssland: försvarsattachén

Håkan Andersson tilldelades nyligen det ryska försvarsministeriets förtjänstmedalj. Håkan var elev på de ryska väpnade styrkornas generalstabsakademi i Moskva under åren 2003-2005 och är andre svensk att få medaljen.

– Utmärkelsen är ett bevis på att det bilaterala militära samarbetet mellan våra länder utvecklas positivt, säger Håkan Andersson.

## Ny film om CBRNE

Behovet av en informationsfilm om samhällets förmåga att motstå händelser med farliga ämnen har funnits länge. Genom ett samarbete mellan Försvarsmakten och en rad andra myndigheter har filmen "Nationens Beredskap – Händelser med farliga ämnen" skapats. Syftet är att kunna informera allt från skolelever till speciella befattningshavare i samhället om vad CBRNE står för och att genom ett enkelt scenario kunna förklara hur händelser inom detta område kan komma att påverka oss alla i samhället.

## Riksrevisionen granskade Försvarsmakten

Otillräckligt med personal och materiel för att samtidigt klara uppgifterna när det gäller insatser, beredskap och utveckling. Det är några slutsatser från Riksrevisionens granskning av Försvarsmakten.

Chefen för Högkvarteret Jan Salestrand konstaterar att Riksrevisionens rapport till stor del handlar om kvantitet. Rapporten berör dock inte kvaliteten i Försvarsmaktens insatser.

– Vi har löst de uppgifter riksdag och regering har gett oss, säger Jan Salestrand.

## Fortverket kvar som myndighet

En utredning ville lägga ner Fortifikationsverket, men regeringen väljer att behålla myndigheten, nu med uppdraget att öka samverkan med Statens fastighetsverk.

– Regeringens beslut innebär en nystart för oss och understryker Fortifikationsverkets viktiga uppgift att utveckla och förvalta försvarsfastigheter, säger Fortifikationsverkets generaldirektör Urban Karlström.

## Stridsfordon 90 renoveras

En betydande del av arméns Stridsfordon 90 ska renoveras och förblir operativa till minst år 2030. Kostnaden är belagd med sekretess men det handlar om miljardbelopp.



Fänrik Rebecka Haendler har nyss mottagit Försvarsmaktens helikopterförarmärke och får hjälp med att fästa sina helikoptervingar på uniformen.

Foto: Mats Gyllander/LSS

## Lyckade marinstridsdagar

Att diskutera idéer, utvecklingsmöjligheter eller gemensamma bekymmer inom olika marina intresseområden är det övergripande syftet med Marinstridsdagarna. I början av februari tog drygt 1000 personer inom det marina skrået tillfället i akt att under pauser, luncher och kvällar prata med chefer och kolleger som till vardags finns på annat håll.

Dessutom gavs mängder med tillfällen att både bredda och för-

djupa sina kunskaper inom de marina stridsområdena. Workshops och föreläsningar har spått från paneldiskussioner om taktikutveckling eller nya arbetssätt i nya organisationer, till klassificering av minor och risker vid övergång från pappers- till elektroniska sjökort.

Marinchefen Jan Thörnqvist inledde Marinstridsdagarna på konserthuset i Karlskrona. Där gav han sin syn på tillståndet i marinen, en personlig men fakta-

baserad beskrivning där han bland annat uttryckte oro över ovissheten kring planering och finansieringen av framtida marina projekt, som till exempel nyanskaffning av nya ubåtar. Marinchefen lät också förstå att han har det största förtroende för sina medarbetare i marinen och uppmanade alla som kan och vill, att ge sig in i debatten med förslag och initiativ



till förändringar och förbättringar i organisationen.

Förutom Försvarets personal så har Marinstridsdagarna varit

öppen för representanter från leverantörer, samarbetspartners inom forsknings- och utbildningsfrågor, FOI, EMV, KBV, FHS och andra organisationer och myndigheter.

TEXT: MICHAELA LINGE/SSS

## Svenska soldater instruerar maliska kollegor

Kan en svensk soldat på tio veckor lära någon med bristfällig eller till och med obefintlig militär utbildning att lösa strids- och spaningsuppgifter, förläggningstjänst och checkpointuppgifter?

– Det är en utmaning men tack vare mycket duktiga instruktörer kan vi lära maliska officerare, underofficerare och soldater detta, säger löjtnant Henrik Haugland, teamchef för det svenska plutonträningssteamet i Mali.

I snart ett år har personal – både officerare, specialistofficerare och soldater – från 32:a underrättelsebataljonen på K3 ingått i ett av träningssteamerna i Nordic Baltic Training Team inom EU:s träningsmission i Mali (EUTM Mali). De maliska plutonerna som tränas består av 35 man och soldaternas ålder varierar mellan 18 till 45 år. Plutoncheferna är generellt unga och nyexaminerade från en malisk officerskola.

– Oberoende av sina bakgrunder delar både soldater, underof-

ficerare och officerare en stark vilja att försvara sitt land. Det är just denna vilja som fått många att söka sig till armén, säger Henrik.

Till sin hjälp har han fyra svenska soldater som fungerar som instruktörer. Förutom att de utvalda soldaterna har presterat väl inom ramen för sin ordinarie befattning i Sverige, har soldaternas plutonchef i Sverige även insatstränat dem med fokus på att vara just instruktör.

– Soldaternas visar klart och

tydligt att de är mycket duktiga som instruktörer, enbart med några få veckors insatsträning.

I mitten av mars ska den maliska plutonen vara insatsberedd i norra Mali.

– De maliska soldaterna har efter halva tiden in i utbildningen funnit sina roller i gruppen, samt visat god förståelse för sina respektive uppgifter. Gruppcheferna kan samordna eld och rörelse samt ge order inför en uppgift, medan plutonchefen sin korta träning till trots behärskar

att leda plutons anfall och framryckning till fots samt plutons förläggningstjänst.



## CITATEN

**”Jag vill inte slå mig för bröstet, men ett visst inflytande kan jag nog ha haft på debatten.”**

Nej, försvarsbloggaren Wiseman var inte ”någon centralt placerad överste i Högkvarteret, utan en liten major på F21”\*. Han heter egentligen Carl Bergqvist och är pilot och ställföreträdande divisionschef när han inte bloggar. \* Citatet från intervju i SvD och är Bergqvists eget.

**”Försvaret av Sverige börjar i Sverige. Vi ska göra vår egen hemläxa först och främst.”**

Försvarsberedningens ordförande Cecilia Widegren vid Folk och Försvar i Sälen.

## Övningspremiär på Island

Under tre februariveckor har Sverige, Norge och Finland övat luftförsvaret på Island.

– Iceland Air Meet 2014 fördjupar det nordiska samarbetet under Cross Border Training-liknande former, säger Carl-Fredrik Edström, divisionschef vid 212:e stridsflygdivisionen på F21.

Island har inget eget försvar men som medlemmar i Nato är det andra länder som ansvarar för incidentberedskap. Under februari månad 2014 är det Norge som har den uppgiften.

– Från början var det tänkt att vi tillsammans med Norge och Finland skulle genomföra en gemensam luftövervakningsinsats. Nu blev det inte så utan vi får ett bra tillfälle att fördjupa vårt nordiska samarbete, säger Carl-Fredrik Edström.

Planeringen startade för mer än ett halvår sedan och övningen innebär också en stor logistikövning.



Lufttankning ett måste under IAM 2014.

– Delar av basbataljonen deltar med flygtekniker, bevakning, logistik och sjukvårdspersonal. Dessutom har vi med insatsledare och fälthållningsledare från F21 samt stridslednings- och luftbevakningspersonal från Luftstridsskolan. Till detta tillkommer det svenska tankflygplanet med personal från F7 som genomför ett till två pass varje dag, säger kontingentschef Per Källgarn, till vardags chef för andra flygbasbataljonen på F21. Övningen leds av Nato som utfärdar flygoperativa order.

TEXT OCH FOTO: LOUISE LEVIN/F 21

### FAKTA OM IAM 2014

**Svenska kontingenten:** 100 personer (80 från F21, övriga från F7, LSS, F17, I19 och LedR)

**Planerade flygplanrörelser:** 312 Jas 39 Gripen, 56 Tp 84/T.

**Planerade flygtimmar (inklusive ombasering):** 302 Jas 39 Gripen och 50 Tp 84/T.

## Försvarets första kvinnliga förvaltare

Hon gjorde lumpen redan 1982. Nu jobbar Susanne Silander som chef för Systemresursledarna på Helikopterbataljonen på Malmen och omgäldades nyligen från kapten till förvaltare.

Som kapten sedan 1990 har hon inte siktat på att bli major, men väl bytt befattning några gånger. Den nuvarande befattningen som chef för systemresursledning tyckte hon själv passade för en specialistofficer när den möjligheten infördes. Det är bättre att ha rätt grad för den befattning jag sitter på, tänkte Susanne och ansökte om att bli förvaltare. Men det var inte helt lätt att bestämma sig.

– Jag hoppas att det som specialistofficer finns en utvecklingsmöjlighet för det jag är intresserad av.

Den 18 december fick Susanne Silander sina nya gradbeteckningar av flottiljchefen överste Magnus Westerlund.

TEXT OCH BILD: LASSE JANSSON/HKPELJ



Susanne Silander

## PÅ NY POST

Regeringen har beslutat att konstituerade överste **Leif Torin Carlsson** från och med den 1 augusti 2013 tillsvidare, dock längst till och med den 31 juli 2016, ska vara placerad som försvarsattaché vid Sveriges beskickning i Pretoria (Sydafrika) med sidoackreditering i Kigali (Rwanda) och sidoackrediterad försvarsattaché vid Sveriges beskickning i Kinshasa (DR Kongo).

Försvarmakten befordrar överste **Thomas Nilsson** till brigadgeneral från och med 27 januari 2014. Vid samma tidpunkt placeras Thomas Nilsson vid FMV som enhetschef för ledningssystem inom verksamhetsområdet för System- och produktionsledning fram till 31 december 2016.

Försvarmakten befordrar den 15 december 2013 överste **Urban Molin** till brigadgeneral i innehavd befattning. Placeringen som Chef Specialförbandsledningen förlängs tillsvidare, dock längst till och med 30 juni 2017.

Försvarmakten placerar överste **Anders Callert** till förfogande HKV PROD GEN, vid Högkvarteret under perioden 1 februari 2014 och tillsvidare, dock längst till och med 30 juni 2014.

Försvarmakten placerar överstelöjtnant **Stefan Fredriksson** som tillförordnad chef A9 under perioden 1 februari 2014 och tillsvidare, dock längst till och med 30 juni 2014.

Försvarmakten placerar **Fredrik Palmqvist** som stabschef vid HKV PROD MARIN under perioden 13 januari 2014 och tillsvidare, dock längst till och med 31 december 2018. Vid tillträddandet på befattningen befordras Palmqvist till kommandör.

Försvarmakten befordrar överstelöjtnant **Lars Helmrich** till överste från och med den 15 januari 2014. Vid samma tidpunkt placeras Helmrich vid FMV Gripen som chef Gripen projektledning.

Försvarmakten placerar **Lars Karlsson** som brigadchef/Stf C I 19 under perioden 1 januari 2014 och tillsvidare, dock längst till och med 31 december 2018. Vid tillträddandet på befattningen befordras Karlsson till överste.

Försvarmakten konstituerar överstelöjtnant **Staffan Sjöberg** till överste under tjänstgöringen som försvarsattaché i Ankara (Turkiet) med sidoackreditering i Georgien, under tiden 1 augusti 2014 till 31 juli 2017.

Försvarmakten placerar överstelöjtnant **Håkan Petersson** som tillförordnad chef för Ledningsregementet från och med 27 januari 2014 och tillsvidare, dock längst till och med 31 mars 2014.

Försvarmakten placerar överste **Anders Edqvist** som Ställföreträdande chef för ledningsstabens Prio i Högkvarteret under perioden 1 januari 2014 och tillsvidare, dock längst till och med 31 december 2015.

Försvarmakten placerar överstelöjtnant **Magnus Liljegren** som tillförordnad chef för F 17 från och med 1 februari 2014 och tillsvidare, dock längst till och med 30 juni 2014.

### PÅ NY POST - Rättelse kring befattningsbenämning

I Försvarets forum nummer 9 2013 angavs felaktigt att konteramiral Anders Grenstad av Försvarmakten placerats som stf chef LEDS INRI.

**RÄTTELSE:** Försvarmakten placerar konteramiral **Anders Grenstad** till C LEDS förfogande vid Högkvarteret tillsvidare, dock längst till och med 31 juli 2019.

Ställföreträdande chef för LEDS INRI vid Högkvarteret är sedan 1 januari 2014 brigadgeneral **Mats Engman**. Hans förordnande är tillsvidare, dock längst till och med 30 april 2015.

# Ett kompani klart för insats

Sedan årsskiftet står den operativa reserven (OR14) bestående av 204:e amfibieskyttekompaniet i tio dagars beredskap för att lösa nationella såväl som internationella uppgifter.

Vid behov ska enheten till exempel kunna förstärka redan pågående internationella insatser eller lösa uppgifter inom nya insatsområden. Självklart ingår det i beredskapen att även lösa nationella angelägenheter. Uppgifterna som kompaniet kan komma att behöva lösa vet man aldrig i förväg, därför har utbildningar och övningar innehaft en stor bredd med både nationell såväl som internationell prägel. Den inledande utbildningen fokuserades på den enskilda individens personliga färdigheter som soldat och färdigheter inom egen befattning.

Under hösten 2013 har kompaniet i sin helhet genomfört flertalet övningar med varierande uppgifter.

Det har varit stort fokus på stridsutbildning i bebyggelse, skogs- och skärgårdsterräng. Förbandet har även utvecklat förmågan att möta olika typer av hot, som till exempel en irreguljär motståndare med hemmagjorda bomber. Syftet med den varierande



*Kompanichefen Patrik Berge lade inledningsvis mycket tid på träning av den enskilde soldatens förmåga.*

de utbildningen har varit att förbereda personalen för olika typer av miljöer och uppgifter. En stor styrka med den här operativa reserven är att den har både sjö- och markrörlighet, vilket ökar förbandets användningsområde. Sjörörligheten utgörs av kompaniets ordinarie stridsbåtar och lätta trossfärjor. För markrörlighet används främst terrängbil 16 "Galten".

– Det har varit stort fokus på stridsutbildning, men kompaniet har också genomfört en hel del övningar som har varit kopplade mot att kunna stödja samhället. Ett exempel är evakueringsövningar där vi också framgångsrikt samverkade med civila myndigheter, säger kompanichefen major Patrik Berge.

När rekryteringen till den operativa reserven startade våren 2012 tog det inte långt tid innan platserna fylldes upp. Det märktes tydligt att det fortfarande fanns ett stort intresse att delta i insatser och i beredskapsförband.

– Intresset för att vara en del i den operativa reserven var stort, både internt men också externt.

Bakgrunden och den militära erfarenheten skiljer sig något, några har nyligen genomfört en militär utbildning och vissa genomförde sin värnplikt för flera år sedan. Därför har vi under utbildningen lagt mycket tid på den personliga färdigheten som soldat för att alla ska ha uppnått samma

grundnivå. En annan viktig del under förberedelserna, kanske viktigast har varit att skapa en homogen enhet där vi alla jobbar mot samma målbild, säger Patrik Berge.

Under några veckor i januari har kompaniet genomfört utbildning och övningar på Markstridskolan (MSS) i Kvarn som ett led i deras fortsatta utveckling inom den markoperativa förmågan.

– Vi har övat från enskild soldat till kompaninivå. På MSS finns det en oerhörd kompetens och en extremt bra övningsanläggning. Vi är tacksamma för det enorma stöd vi har fått av personalen på MSS. Jag hoppas att Försvarmakten inser vilken resurs som den operativa reserven utgör och att man när behov uppstår, väljer att använda kompaniet. Vi ser fram emot att lösa uppgifter nationellt såväl som internationellt, säger Patrik Berge.

”  
Jag hoppas att  
Försvarmakten inser  
vilken resurs som den  
operativa reserven  
utgör och att man när  
behov uppstår, väljer  
att använda kompaniet

*På MSS Kvarn övade kompaniet den markoperativa förmågan.*

*Foto: MSS*



TEXT OCH FOTO:

KRISTINA SWAAN/AMF1



# Möten som avgör

## – likheterna mellan världens mittpunkt och en mellanstor svensk stad

Oavsett var är det personliga mötet avgörande när det gäller att hitta de som vill göra en karriär inom sitt lands försvarsmakt.

Försvarets forum besökte Försvarsmaktens första informationscenter i Halmstad och ett rekryteringskontor mitt på Manhattan.

– Det här är för många den första personliga kontakten med vår verklighet, säger Jessica Tindholt, vice korpral och yrkesinformatör.

– Så är det här också, säger Brian Nethery, sergeant first class och rekryterare i amerikanska armén.



Rekryteringskontoret på Times Square är öppet mellan klockan 10 till 16 varje dag.



Det är världens mest besökta turist-sevärdhet. Varje dag passerar 330 000 människor de neonskyltsupplysta skyskraporna vid Times Square i New York City. Mitt på det triangelformade torget vid Broadway ligger United States Recruitment Station and Career Center, en liten glaslåda med den amerikanska flaggan i LED-belysning på ena sidan.

- Här har det funnits en rekryteringsstation sedan 1946. Det är den mest berömda rekryteringsstationen i hela USA, kanske hela världen, säger Brian Nethery och öppnar dörren till kontoret.

Det är inte stort: fyra skrivbord med tillhörande besöksstolar får precis plats. Och en personaltoalett, en lyx som tillkom efter renoveringen för några år sedan. Tidigare ställde restaurangerna kring Times Square upp för rekryterarna när nöden så krävde.

Den här dagen består bemanningen än

så länge av Brian och kollegan Gary Qian, staff sergeant. Båda är unga men med lång militär erfarenhet: Brian har tjänstgjort i elva år och tilldelats utmärkelsen Silver Star medan Gary tjänstgjort sex år i armén. På deras uniformsärmar syns förbandstecknen för 1st Infantry Division och 1st Cavalry Division, båda några av USA:s äldsta och mest meriterade förband. Alltså är det ingen slump att just Brian och Gary fått det treåriga uppdraget att värva nya soldater på vad som populärt kallats världens mittpunkt.

- För att bli rekryterare utbildas du i sex veckor. Bland annat fick vi skriva ner våra egna erfarenheter under vår tjänstgöringstid och gå igenom dem med andra rekryterare, allt för att lättare kunna berätta för de som kommer hit om vad de kan förvänta sig av ett militärt liv, säger Gary.

Han gillar speciellt att få tjänstgöra här eftersom New York City är hans hemstad.

- Om du är duktig på att rekrytera kan det bli din permanenta arbetsuppgift. Då behöver du inte åka på utlandstjänstgöring till exempel, säger Brian.

### Mycket annorlunda, det mesta likt

6172 kilometer bort ligger Försvarmaktens första informationscenter.

- Vi kallar det inte rekryteringskontor eftersom vi gör mer än bara rekryterar, säger major Robert Trupp när han förevisar lokalerna och berättar att läget är noga utvalt: åt ena hållet ligger högskolan, åt andra hållet finns de flesta affärerna. Arbetsförmedlingen ligger ett stenkast bort, liksom ungdomshuset 035. Och tvåhundra meter bort finns stadens resecenter.

- Man kan tycka att vi borde ligga mitt på stora torget men den här lokalen ligger vid ett naturligt gång- och cykelstråk. Här är kontaktytorna och tillgängligheten bättre än ute vid garnisonen. Innan vi öppnade här kom en person dit spontant





"Den vanligaste frågan? Måste jag kriga om jag tar värning. Och svaret är ja." säger sergeanterna Qian och Nethery



I korsningen Fredsgatan och Kungsgatan i Halmstad ligger Forsvarsmaktens första informationscenter.

under tre års tid för att prata om en framtid i Forsvarsmakten, säger Robert.

Lokalerna på 120 kvadratmeter i gatuplan är genomtänkt inredda: vitmålade väggar, stora fototavlor som ska spegla olika delar av Forsvarsmaktens verksamhet och snygga kontorsmöbler. I en hörna står en soffa som synbart inte kommer från det småländska möbelvaruhuset. På skrivbordet står en designad dator från Apple.

- Soffan var utställningsexemplar så den fick vi för en tredjedel av nypriset och datorn skänktes av Lv6:s kamratförening. Det handlar inte om lyx utan att visa upp oss som en attraktiv, modern arbetsgivare för unga människor, säger Robert.

### Besökare och blivande kollegor?

Sedan informationscentret öppnade för drygt ett halvår sedan har man haft nästan 1000 besökare, varav en tredjedel är konkreta kontakter med potentiella rekryter. Två möjliga framtida försvarsmaktsmed-

arbetare öppnar försiktigt dörren och möts direkt av Jessica Tindholm vid dörren.

- Så jobbar vi alltid, genom att gå fram och hälsa och fråga lite varför de kommit in. Det personliga mötet är mest stimulerande med det här jobbet. Sedan får vi ofta förklara för de som kommer in hur Forsvarsmakten fungerar i dag, säger kollegan löjtnant Andreas Rosén.

Att värnplikten blev vilande den 1 juli 2010 är nämligen något som många inte tagit till sig.

- Den vanligaste frågan är fortfarande hur man gör lumpen. En del blir förvånade och vissa blir besvikna när deras bild om ett sabbatsår från högskolestudier eller jobb rasar. Däremot kan de bli intresserade av deltidstjänstgöring, säger Andreas.

Samtidigt förklarar Jessica för besökarna, två män med kurdiskt ursprung som åkt från Malmö, de grundläggande kraven som Forsvarsmakten ställer och hur ansökningsförfarandet ser ut.

Dessutom fiskar hon snyggt fram lite om ålder, fritidsintressen, träningsvanor och eventuellt tidigare klammeri med rättvisan.

- Är personen under 18 år informerar vi och hänvisar oftast till frivilligorganisationerna. Vad vi annars försöker ta reda på är vad de vill göra och var. Det kanske är någons dröm att bli jägare men då kan det vara bra att veta att Arméns Jägarbataljon ligger i Arvidsjaur. Och de fria hemresorna försvinner efter GMU, säger Andreas.

- En del kommer in och tycker att vi borde vara extra intresserade av just dem. Att vara duktig skytt i en skytteklubb är en sak, men att vara mästare på dataspelet Call of Duty är ingen större merit i Forsvarsmakten, säger Jessica när hon sagt på återseende till sina besökare och skickat med en folder om GMU.

- Om killarna kommer tillbaka eller söker till GMU? Svårt att säga, han som var mest intresserad var ganska obekant med



Andreas Rosén och Jessica Tindholt arbetar som yrkesinformatörer, ibland på informationscentret i centrala Halmstad.



## Att vara mästare på dataspelet Call of Duty är ingen större merit i Försvarsmakten

vår verklighet men det var ett bra första möte, säger hon.

Totalt jobbar sju personer från Lv6 på informationscentret, men en stor del av arbetstiden tillbringas ute på olika event och skolor där informatörerna berättar om Försvarsmakten.

- I skolorna är det viktigt att skapa en nyanserad bild av vad vi jobbar med och få i gång dialogen. Då kommer elevernas frågor, säger Andreas.

### Tatueringar inget för marinkåren

Utanför rekryteringsstationen på Times Square patrullerar två poliser dygnet runt, främst för säkerheten (kontoret utsattes för en bombattack för några år sedan) men Brian och Gary får ibland påhälsning av antikrigsdemonstranter, diverse galningar



En av besökarna: ÖB.

och en och annan bortkommen turist.

Varje dag kommer ett tjugotal intresserade in. Bara femsex av dem är kvalificerade för att söka. Ofta handlar det om akademiska brister hos besökarna, till exempel att de saknar avgångsbetyg från high school men ibland kan kroppsutsmäckningar sätta stopp för karriärplanerna.

- Marinkåren godkänner inte underarmstatueringar. Det händer ganska ofta att marinkårs-rekryteraren ber besökaren kavla upp armarna. Finns det tatueringar så är beskedet beskt, "Marinkåren kan inte ta emot dig men kolla med armén". Här inne finns inte utrymme för rivalitet mellan vapengrenarna. Redan vid dörren frågar vi dem vilken vapengren de är intresserade av, säger Brian. Han är också förhin-

drad att rekrytera vissa sökande, till exempel de med en drogrelaterad dom i ungdomen.

- Armén accepterar inte tidigare bruk av marijuana, men är det en engångsföreteelse kan flottan ta emot den sökande. Ett av våra största problem i dag är att hitta bra soldatmaterial här i nordöstra USA. Utbildningssystemet är sämre här än i andra delar av landet som Texas, Kalifornien och Florida, säger Brian.

Brians yngre svåger sökte till flygvapnet i just Florida och trots ett testresultat på 67, det vill säga att svågern lyckats bättre än 67 procent än alla som tidigare gjort testet, så ville inte flygvapenrekryteraren acceptera svågern.

- Jag ringde upp honom och tyckte att 67 måste räcka, sökanden med sådana testresultat antar vi gärna här men han berättade att i Florida var de ute efter de som presterade minst 70 på testet.



*Två besökare i samtal med vice korpral Tindholm.*



*I lokalen finns flera modeller som visar Försvarsmaktens materiel.*



## Samtidigt i Storbritannien – så fungerar rekryteringen här

Den brittiska försvarsmakten har sin huvudsakliga rekryteringsbas i Storbritannien med ett rekryteringsmål på ungefär 25 000 soldater och sjömän årligen. För några år sedan kom nästan sju procent av soldaterna och sjömännen från brittiska samväldesländer; främst Fiji, Jamaica och Ghana. I de sju procenten är inte nepalesiska Churkhas medräknade, då de har en särställning i den brittiska försvarsmakten. I dag beräknas var tionde soldat i den brittiska försvarsmakten komma från ett land utanför Storbritannien.

Miniåldern för att ta värvning är 16 år, men åldersgränsen för att delta i operationer är 18 år. År 2007 höjdes den övre åldersgränsen för att ta värvning från 26 till 33 år. Normaltiden som en soldat eller sjöman tjänstgör är 22 år. Vanligen får man inte lämna sin anställning förrän efter 4 år.

En annan utmaning är att ge en rättvisande bild av den amerikanska försvarsmakten: trots mäktiga reklamkampanjer och ett starkt stöd från allmänheten har bara en procent av USA:s befolkning tjänstgjort eller tjänstgör i amerikanska försvarsmakten.

- Tyvärr har en del rekryterare farit med osanningar om vad det innebär att ta värvning. Det förstör så mycket, vi måste ge dem den korrekta informationen om soldatlivet och vilka karriärvägar som erbjuds. Och fortfarande är den vanligaste frågan "Måste jag kriga?". Svaret är enkelt, säger Gary.

### Nästa informationscenter på Stureplan?

Försvarsmaktens informationscenter i Halmstad har en projekttid på tre år, för att sedan utvärderas. De totala kostnaderna, inklusive renovering uppgår till 17 500 kronor per månad.

- Det är vad en kvartssida annons kostar i lokaltidningen en gång i månaden, säger Robert Trupp. Han är tacksam för att PROD gett Lv6 och Halmstad möjligheten att vara testpiloter och hoppas att tanken med Försvarsmaktens informationscenter blir långvarig.

- Bara här i Halmstad har vi ett beräknat rekryteringsbehov av 250-300 heltids- och deltidssoldater och gruppbefäl, plus hemvärnssoldater per år. Men det är viktigt att poängtera att vi inte bara informerar om Lv6 utan om hela Försvarsmakten. Därför är det självklart att liknande center ska finnas i storstäderna i framtiden.

TEXT: DAG ENANDER/INFOS

FOTO: LENA PARKVALL OCH DAG ENANDER/INFOS

### VAD ÄR EN SILVER STAR?

Utmärkelsen är den tredje högsta militära dekorationen inom USA:s försvarsmakt och delas ut för tapperhet i strid. Drygt 100 000 utmärkelser har delats ut sedan instiftandet 1932. SFC Brian Nethery fick sin Silver star efter en eldstrid i Irak sommaren 2007.



# Ledarrockaden

**C PROD Göran Mårtensson blev C INSATS.**

**Och C INSATS Anders Silwer är ny C PROD.**

**– Det är alltid bra att byta perspektiv, säger Göran Mårtensson.**

**B**åde insats- och produktionsledningen vid Högkvarteret genomgår och har genomgått organisationsförändringar, delvis med ny ansvarsområden.

– Därför är det också lämpligt att vi byter roller. Jag har varit chef för produktionsledningen i drygt fyra år och Anders verksam på insatsstaben sedan 2001. Och de flesta avdelningschefer stannar kvar vilket ger kontinuitet, säger Göran Mårtensson.

Han tänker inte börja sitt nya jobb med att förändra allt från grunden, snarare tvärtom.

– Mitt fokus kommer ligga på att stödja och leda pågående internationella och nationella insatser, samt förbereda nära förestående insatser. Insatsstaben får nu en ny roll som är mer fokuserat på genomförande än tidigare.

– Nej, sergeant Svensson kommer knappast märka att vi byter jobb. Det är ingen revolution på gång, nyheten är att stridskraftscheferna flyttar över från

insats till produktion. Det är ett logiskt steg och deras mandat blir tydligare, säger Anders Silwer.

## Behålla kunskap – och besparingskrav

Mycket har hänt inom Försvarmakten under den tid som Göran och Anders har suttit som chefer. Så vad har varit mest utmanande – och vad har varit roligast?

– Svaret på både frågorna är att få leda och implementera försvarsreformen och att det hela har följt planen i huvudsak, säger Göran Mårtensson.

– Att få komma ut och möta soldater och sjömän där de gör nytta är det jag är stoltast över. Och insatserna är en viktig del av deras utveckling och en ökad förmåga för Försvarmakten, säger Anders Silwer.

– Därför är det viktigt att vi övar krigsförbanden och behåller den kunskap som vi vunnit i alla internationella insatser, då de internationella insatserna reduceras, säger Göran Mårtensson.

– Nu får basorganisationen tillförd

ekonomi men det finns samtidigt besparingskrav på Försvarmakten. Det innebär ett fortsatt hårt rationaliseringstryck, säger Anders Silwer.

## En smak av insats

Finns det då några tips generalerna kan ge varandra i sina nya positioner?


– Fortsätta driva genomförandet av försvarsreformen, öka förmågeutvecklingen för personalen i form av övningar och sist men inte minst, implementera ett nytt försvarslogistiksystem med materielanskaffning. Det kräver uthållighet då det kommer pågå under flera år och uthållighet vet jag att Anders har, säger Göran Mårtensson.

– Mitt råd är att komma ut och titta mycket, få smaken av insatsområdet där medarbetarna befinner sig. I övrigt behövs inga råd, det är rätt man som fått jobbet, säger Anders Silwer.

– Detsamma, säger Göran Mårtensson.

TEXT: DAG ENANDER/INFOS

FOTO: NIKLAS EHLÉN/COMCAM

A photograph of two men in military uniforms standing in front of a wall with several spears mounted on it. The man on the left is wearing a dark blue uniform with gold epaulettes and a pilot's wings insignia. The man on the right is wearing a lighter blue uniform with gold epaulettes and a name tag that reads "GÖRAN MÅRTENSSON HÖRSKÄRTERET C. INÅTÄ".

## ANDERS SILWER

**Ålder:** 54 år.

**Aktuell som:** ny chef för Produktionsledningen.

**Gjort tidigare:** Chef Insatsledningen, divisionschef F10 med mera. Draken-pilot från början.

**På nattduksbordet:** "Kriget har inget kvinnligt ansikte" av Svetlana Aleksijevitj. En bok där kvinnor i Röda Armén berättar om sina upplevelser som soldater på östfronten under andra världskriget.

## GÖRAN MÅRTENSSON

**Ålder:** 53 år.

**Aktuell som:** ny chef för Insatsledningen.

**Gjort tidigare:** Chef Produktionsledningen, Chef Markstridsskolan med mera. Artillerist i grunden.

**På nattduksbordet:** "First world war" av John Keegan.

# Överlevde tack vare kursen i Karlsborg

I mer än 40 dygn satt journalisterna Niclas Hammarström och Magnus Falkehed kidnappade i krigets Syrien. När de släppts tackade de Forsvarets överlevnadsskola (FÖS):

**”Utan utbildningen där hade vi inte klarat oss tio minuter” sa de på presskonferensen.**

**– De gjorde precis som de blivit lärda. Vi är stolta över deras prestation, säger Jonas Månsson, ställföreträdande chef på skolan.**



Jonas Månsson

Forsvarsmaktens Överlevnadsskola har funnits sedan 1989 och är en försvarsmaktsgemensam resurs, organiserad av K3. Och många inom Forsvarsmakten kommer i kontakt med skolans huvuduppgift, Personnel Recovery.

– Vi har en operativ och moralisk skyldighet att skydda och undsätta både militär och civil personal ingående i en operation om de blivit isolerade, säger Jonas Månsson.

Därför sker utbildning i SERE (Survival, Evasion, Resistance and Extraction) i tre nivåer: Nivå A är en tvådagarskurs för alla som gör GMU, Nivå B genomförs lokalt för de som ska tjänstgöra internationellt samt Nivå C, en 11 dygnsutbildning för flygbesättningar, specialförband och andra utpekade förband som verkar i en högriskmiljö.

Dessutom utbildas varje år ett tjugotal utvalda svenska journalister vid skolan under cirka en vecka i allt från uppträdande i minfält, akutsjukvård, vapenverkan till hur man uppträder vid ett tillfångatagande. Som ansvarig för Resistance-delen – ”ibland kallas den fång och tvång på svenska” – var Jonas med och utbildade Magnus Falkehed och Niclas Hammarström personligen så sent som i maj förra året.

– De journalister som kommer hit är väldigt motiverade och vill lära sig allt. De är ofta erfarna och vet vilka risker de utsätter sig för i ett konfliktområde.

Tortyr, skenavrättningar och allmänt vidriga förhållanden var vad de svenska journalister utsattes för under sina 40 dygn i fångenskap.

## Hur kan man förbereda sig för det?

– Ingångsvärdet är att man tappar all kontroll över sitt eget liv. Om man accepterar det och arbetar utifrån det finns det möjlighet att överleva. Och ens enda uppgift i den situationen är att överleva, så Niclas och Magnus lyckades verkligen.

Efter berömmet från de båda har intresset för årets kurs för journalister knappast minskat. Jonas har redan fått en hel del samtal från redaktioner och journalister som vill gå kursen, varav en del från utländska journalister. Sedan tidigare har danska och norska journalister utbildats vid Forsvarets Överlevnadsskola.

– Det är ett bevis på att den kursen liksom övrig utbildning här håller hög internationell klass, säger Jonas Månsson.

TEXT: DAG ENANDER/INFOS

FOTO: TT BILD OCH K. MÅNSSON





PERSONALIA 580407  
Namn: Gunnar Karlson, liksom 4198 andra svenska män.  
Ålder: 55.  
Född: Karlskrona.  
Bor: Lidingö  
Familj: Gift, inga barn  
Bakgrund: Gick i Vänsterpartiet Kommunisternas demonstrationståg på 1970-talet. Inledde sin militära karriär som ställföreträdande skytteplutonchef på III i Växjö. Tjänstgjort i Bosnien, Tjetjenien och Bryssel. Utbildad bland annat vid Försvarets tolkskola och Militärhögskolans tvååriga högre stabskurs.  
Senast förbandsproduktionschef innan jobbet på Must.  
Okänd talang: Duktig på att laga mat, både att experimentera i köket och att följa ett tresidigt recept i en Julia Childs-kokbok.  
På nattduksbordet: Läser inte så många spionromaner, däremot en hel del deckare. Anser det är mera avslappnande att läsa om något man inte kan så mycket om, för då behöver man inte irriteras över allt som är fel och överdrivet.

# Spionchefen varnar för IT-hotet

Han leder en av landets mest hemliga organisationer.

I sin första och enda intervju berättar han för Försvarets forum om svenska spioner, kontoret som knappt finns – och det största hotet mot oss.

– Det finns aktörer, både stater och andra grupper som mycket aktivt är ute efter att komma åt sekretessbelagd information på olika sätt, säger Gunnar Karlson, generalmajor och chef för den militära underrättelse- och säkerhetstjänsten Must.





Gunnar Karlson på sitt tjänsterum. Fotovinkel är noga bestämd för fotografen, mer till vänster i bilden finns saker som inte ska ses.

**D**en sjätte av högkvarteretsbyggnadens åtta våningar särskiljer sig. Hissarna går hit, men sen blir det stopp. Här sitter Must. Men den som trodde att Mustchefen skulle ha ett extraordinärt tjänsterum blir lätt besviken. Det ser ut precis som vilket chefskontor som helst inom en statlig myndighet. Lätt slitna gröna skinnfätöljer i en sittgrupp, mörkbrunt möblemang. I bokhyllan bakom skrivbordet trängs fortfarande jul- och nyårshälsningarna.

Men inte alla julkort står framme.

De konfidentiella korten finns inlästa i ett säkerhetsskåp.

– Det är ju inte så att de julkorten är hemliga i sig, men de kommer från utländska organisationer som vi samarbetar med. Och det är hemligt vilka vi samverkar med, säger Gunnars Karlson.

För knappt ett och ett halvt år sedan blev han chef för Must, en omtalad organisation inom Försvarsmakten men kanske främst utanför.

Samarbeten med andra myndigheter som Säpo och FRA är ständigt aktuella i

den mediala debatten, men också med vilka utländska underrättelsetjänster man bör hjälpa och tar hjälp av.

– Samarbetet med Säpo och FRA är oerhört tätt och intensivt. Varje dag jobbar medarbetare härifrån med deras personal, det är alldeles nödvändigt då hoten inte tar hänsyn till svenska administrativa uppdelningar. Det finns en mytbildning om att våra samarbeten inte fungerat historiskt men den mindre underhållande sanningen är att det fungerar bra. Och jag träffar ofta cheferna för de här två myndigheterna.

## DE FEM VANLIGASTE FRÅGORNA SOM GUNNAR INTE KAN SVARA PÅ

1

**"Hur många är ni som jobbar på Must?"**

– Frågan ställs för att försöka få en uppfattning om hur många som jobbar på någons arbetsplats, eller hur många personer man är chef över.

2

**"Finns det något militärt hot mot Sverige?"**

– Vanlig fråga i olika varianter. Den frågan kan formuleras på många olika sätt, allt från om det finns ett invasionshot fortfarande till andra typer av militära hot.

3

**"Edward Snowden/FRA"-sammankopplingsfrågor**

– Allt vanligare fråga det senaste året, svaret är det enkla att Must inte sysslar med signalspaning. Det finns en annan myndighet i Sverige som arbetar med det.



En annan utbredd myt är att nämnda organisationer ständigt klampar in på varandras ansvarsområden, ytterligare en felaktig föreställning enligt Gunnar Karlson.

- Det finns inte så mycket att kivas om. Uppgifterna och arbetsområdena är så tydliga, risken för ansvarsöverlappning är ganska liten. Dessutom är vi ömsesidigt beroende av varandra, varandras kunskap och kompetens.

Hur det internationella samarbetet ser ut är en betydligt känsligare fråga. Inte att Must samarbetar med andra länder, men med vilka.

- Ett omfattande internationellt samarbete är helt nödvändigt för att Must ska kunna lösa sina uppgifter och det är samarbeten som omfattas av sträng sekretess.

### IT-hoten en konkret fara

Skadlig kod som stjälar sekretessklassad information från svenska myndigheter, företag och universitet. Det är den krassa verkligheten och något som Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB nyligen slog larm om.

För Gunnar Karlson kom inte det som en nyhet.

- För Försvarsmakten är IT-hotet den största faran när det gäller informations-säkerhet. Det finns både stater och andra aktörer som mycket aktivt försöker komma åt sekretessbelagd information och som gör vad de kan för att ta sig igenom våra skydd för IT-system. Allt för att få hem så mycket information som möjligt om Försvarsmakten, vår förmåga och planering. Ibland har de nytta av att Försvarsmaktens medarbetare är obetänksamma och slarvar. Ibland använder de här utländska underrättelseaktörerna våra medarbetare på ett mer medvetet sätt, man lurar medarbetare att installera

skadlig kod, till exempel via en USB-sticka som används i Försvarsmaktens datorsystem. Utbildning och högt säkerhetsmedvetande bland medarbetarna är viktigt för att undvika det här hotet.

Men IT-hotet har också ett mänskligt ansikte med drag av klassiskt spioneri.

- Det har i media de senaste åren skrivits om fall ibland annat Schweiz och Kanada där medarbetare i respektive lands försvarsmakt har gått in och plockat ut information ur IT-systemen och fört den vidare till främmande makt.

Även för samhället är IT-hotet reellt och ständigt närvarande.

- Det hotar hela samhällets funktionalitet och möjligen välståndsutvecklingen, om svenska företagshemligheter stjäls och därmed minskar vår konkurrenskraft. De hoten är i hög grad aktuella i dag. Andra realiteter i vår värld i dag är massförstörelsevapen och internationell terrorism som har avsikt och förmåga att verka även mot länder som Sverige. Slutligen alla de hot som uppstår kring våra militära insatser, där vår personal exponeras för hot av olika slag i insatsområdet.

### Kontoret som knappt finns

Musts enskilt mest berömda medarbetare finns inte.

Det är inte så konstigt, då en del av personalen på Must har hemliga identiteter.

De finns inte i lönelistorna och dyker inte upp i Försvarsmaktens mejlssystem.

- Deras arbetsuppgifter och roller är sådana att de måste skyddas extra noga. Därför är de hemliga för alla i Försvarsmakten utom för dem som behöver veta.

Men som sagt, den mest kände medarbetaren existerar inte: Jan Guillous romanfigur Carl Hamilton som arbetar på Must.

- Vi har inga Carl Hamiltonar här.

### Inga superagenter på Must alltså?

- Nej.

Dessutom arbetar Carl Hamilton i böckerna på en avdelning kallad OP5, vilket som i verkligheten ska motsvaras av Kontoret för särskild inhämtning, KSI.

Och Gunnar Karlson är inte villig av att berätta mer om KSI.

- Det är extra viktigt att skydda identiteten på den personal som tjänstgör på KSI, då de är extra intressanta för främmande länders underrättelsetjänster. Det är också viktigt att kunna dölja vilka förmågor KSI har. Det enda som är offentligt om KSI är att KSI finns.

### H\*\*li\*tst\*mp\*\*t

Att mycket av Musts handlingar måste hemligstämplas är naturligt. Ändå kan det finnas farhågor om att insynen i organisationer som Must är begränsad, vilket kan vara en demokratisk risk. Bland annat har Justitieombudsmannen, JO kritiserat Försvarsmakten för att myndigheten slentrianmässigt hemligstämplar handlingar utan att det egentligen behövs.

Till viss del håller Gunnar Karlson med om det.

- Det finns flera nackdelar med för hög sekretessklassificeringsgrad. Dels för att

Vi har inga  
Carl Hamiltonar här.  
Inga superagenter på  
Must alltså?  
Nej.

4

### "Vad jobbar KSI med?"


- Vanlig i olika former, ställs av de som är lite mer intresserade och kunniga om vad Must gör. De som frågar blir sällan förvånade när jag inte vill svara på deras fråga.



5

### "IT-hotsfrågor ur ett personligt perspektiv"

- Den enskilde medborgaren vill veta om han eller hon kan lita på sin bankdosa eller inte eller om mejlen kan läsas av obehöriga. Och svaret är ja på den sista frågan.



*BILDEN ÄR ARRANGERAD.  
Gunnar Karlson använder inte  
dokumentförstörare.  
Det som ska destrueras bränns.*





## Framförallt låter spioneri mer spännande, underrättelsetjänst är ett byråkratiskt ord.

det påverkar medborgarnas möjlighet till insyn enligt offentlighetsprincipen, men också för att en hög klassificering av handlingar gör det svårare att arbeta med dem. Det är alltid en avvägning vilken grad av sekretess en handling ska ha.

### Så vad ska då skyddas?

– Som Försvarsmaktens säkerhetschef vill jag ju att den

allra mest skyddsvärda informationen ska skyddas bäst. Om för mycket information skyddas så går det inte att sortera ut vad det är som den allra mest skyddsvärda informationen. Det finns alltså flera skäl att vara noga när man sekretessklassificerar, inte för högt och inte för lågt. Den förre generaldirektören för FRA, Ingemar Åkesson myntade begreppet ”rituell sekretess”. Då utgår man alltid från att saker är hemliga, istället för att fundera på vilka saker som måste vara hemliga så görs allt hemligt.

### Är det att göra det bekvämt för sig istället för att behöva ta besvärliga beslut?

– Det finns en risk för det, det där måste vi alltid reflektera över när vi sekretessklassificerar.

### Kan du vissla, Johan(na)?

Visselblåsare eller landsförrädare. Ibland är det bara betraktaren som avgör vad den som slår larm om oegentligheter inom en hemlig organisation ska kallas.

### Must kontrollerar inte bara Försvarsmaktens medarbetare. Så vem håller ett öga på Must?

– Det finns flera tillsynsmyndigheter som noggrant granskar vad Must gör. Framför allt Statens inspektion för försvars-



underrättelseverksamheten, SIUN har till uppgift att kontrollera oss. De har rätt att få svar på vilka frågor som helst och de får granska oss hur djupt som helst ner i vår organisation.

### Får de svar på sina frågor då?

– Vi döljer inget för dem. Den tillsynen är inget unikt för Sverige utan i de flesta länder finns det någon liknande funktion som kompletterar medborgarnas begränsade möjlig-

het att granska underrättelsetjänsten, som på medborgarnas uppdrag ser till att underrättelse- och säkerhetstjänstens dels gör det man ska göra, dels inte gör det man inte ska göra. Och bara använder de metoder som man får använda. Den tillsynen och granskningen sker gentemot oss.

### Vad är ditt råd till den medarbetare på Must som skulle upptäcka att det man arbetar med ligger utanför mandatet?

– Om någon medarbetare upptäcker något otillbörligt som de inte vill ta upp internt så bör de vissla till Musts tillsynsmyndighet. Att ha en fungerande extern tillsyn är helt avgörande för oss för förtroendet från samhället. Åtnjuter vi inte samhällets tillit är det ingen mening att vi levererar underrättelser.

### Endast Sverige svenska spioner har

Must må vara en del av Försvarsmakten,

men dess uppdrag inriktas också från regeringen. Den är en betydande mottagare av de informationsunderlag som Must tar fram.

– Den vanligaste missuppfattningen om Must är att vi bara ägnar oss åt militär underrättelsetjänst. Faktum är att vi ägnar oss åt ett brett spektrum av frågor.

Dessutom bedriver man säkerhetstjänsten inom Försvarsmakten, både genom att utfärda regler och genom att göra interna kontroller av efterföljandet. De omkring 40 försvarsattachéerna är också anställda av och leds från Must. För många av attachéerna är inhämtning av information den huvudsakliga arbetsuppgiften.

### Betyder det att de är spioner?

– Nej, hur man än vrider och vänder på det hela så är försvarsattachéerna inte spioner. De är deklarerade i de länder de är verksamma i som företrädare för Sverige och för Försvarsmakten. Deras uppgift är bland annat att bidra till Sveriges militära relationer med andra länder och följa den militära utvecklingen i stationeringslän-

der. Vi är dock fullt

medvetna om att det finns främmande försvarsattachéer här i Sverige som bedriver underrättelseinhämtning.

### Vad är skillnaden mellan underrättelseinhämtning och spioneri?

– Det är egentligen samma sak. Jag brukar säga att vi som jobbar med det här

kallar det underrättelsetjänst liksom inom den akademiska världen medan i dagstidningar och skönlitteratur heter det spioneri. Såvitt jag vet finns det ingen fastslagen definition av ordet spioneri. En del kör med ordleken ”Vi bedriver underrättelsetjänst medan de spionerar på oss”.



Vem undrar inte vad som finns i Gunnars portfölj?

Framförallt låter spioneri mer spännande, underrättelsetjänst är ett byråkratiskt ord. Men vi är mycket noga med att luta oss mot den lagstiftning som reglerar vår verksamhet och där heter det försvarsunderrättelseverksamhet så jag använder gärna det ordet.

### Bred kompetens och djup kunskap

Trots trettio år i Försvarsmakten hade Gunnar Karlson inte jobbat på Must innan han blev chef. Och mycket av hans arbetsdagar liknar de för vilken chef som helst i en större verksamhet. Det är personalfrågor, IT-stödsärenden, medarbetarunder-

sökningar och lokalfrågor minst hälften av tiden.

Men sedan är det nya saker med jobbet som fascinerar chefen, till exempel bredden på medarbetarnas kompetenser.

- Vi har allt ifrån tekniska experter till de med djupkunskap inom språk, kultur med mera och som har disputerat inom de mest fascinerade ämnen till de som jobbar med analysuppgifter.

Bredden på verksamheten inom Must hade jag inte riktigt förstått innan jag började, så det är väldigt lärorikt. Vi har ett ständigt behov av att rekrytera nya duktiga medarbetare. Sedan är det klart

att jag också blev imponerad av djupet av de underrättelser vi kan ta fram. Vi är duktiga utifrån given storlek, det märks genom samverkan med andra länder. Sedan vill jag som chef arbeta för att göra Must lite mer öppet där det är möjligt. Medarbetarna måste veta ungefär vad de kan prata om, genom att se vad jag kan säga om Must så får de en uppfattning om vad de kan berätta om, säger Gunnar Karlson.

TEXT: DAG ENANDER/INFOS  
FOTO: NIKLAS EHLÉN/COMCAM



"Jag vill som chef arbeta för att göra Must lite öppet där det är möjligt", säger Gunnar Karlson.

### FYRA FAKTA OM MUST

- Must bildades 1994. En stående underrättelsetjänst har funnits sedan 1905.
- Driftsbudgeten för 2014 är 725 miljoner kronor.
- Andelen civilanställd personal är 70 procent.
- Must tillverkar alla kryptonycklar inom Försvarsmakten, årligen omkring en miljon streckkoder.

### SIUN – STATENS INSPEKTION FÖR FÖRSVARSENDERRÄTTELSEVERKSAMHETEN

Myndighet vars uppgift är att kontrollera att den försvarsunderrättelseverksamhet som bedrivs av Försvarsmakten, Försvarets radioanstalt, Försvarets materielverk och Totalförsvarets forskningsinstitut sker i enlighet med det av riksdagen och regeringen fastställda regelverket.

SIUN är en nämndmyndighet som består av högst sju ledamöter. Ordföranden och vice ordförandena ska vara lagfarna med erfarenhet av tjänstgöring som domare. Övriga ledamöter nomineras av riksdagsgrupperna. Vid SIUN finns ett kansli som stödjer nämndens arbete. Myndigheten ska även på enskilda begäran kontrollera om hans eller hennes meddelande har inhämtats i samband med signalspaning. De ska också säkerställa att Försvarets radioanstalt endast ska få tillgång till de signalbärare för vilka Försvarsunderrättelsesdomstolen medgivit tillstånd. Även företag eller organisationer kan begära kontroll. Efter kontroll kommer den som begärt undersökningen att få besked om det förekommit någon otillbörlig signalspaning eller inte. Mer information finns på [www.siun.se](http://www.siun.se)

ÖB om FM Vind:

# "Signaler i hjärta och själ"

Resultatet i medarbetarundersökningen bjöd på blandad läsning med både glädjämnen och områden av dyster karaktär.

Nu inleds ett kort- och långsiktigt åtgärdsarbete för att förstå medarbetarna och förklara Försvarsmaktens förändringsresa.



Foto: Anna Norén/ComCam

Vid kaffeautomater, på kaserngårdar och i hela organisationen diskuteras just nu resultatet från senaste medarbetarundersökningen FM Vind. Så även i försvarsmaktsledningen, där en handlingsplan har tagits fram för områden som behöver utvecklas. Rundresorna till förband, skolor och centrum är en av åtgärderna för att skapa större tydlighet om var vi står i bygget av en ny försvarsmakt.

– Jag vill att medarbetarna ska veta att det som de signalerar genom FM Vind har gått rakt in i hjärta och själ. Samtidigt måste resultatet sättas in i en kontext om vart vi är på väg i en föränderlig omvärld och vilka krav det ställer på oss som individer och på förbanden, säger ÖB Sverker Göranson.

## Stress under lång tid

En styrka är att fyra av fem uttrycker stort förtroende för den närmaste chefen. Detta trots att många chefer upplever att de inte har tillräckliga förutsättningar för att lyckas som chef. Samtidigt ser ÖB allvarligt på att sju av tio yrkesofficerare inte vill rekommendera Försvarsmakten som arbetsgivare.

– Om officerarna och specialistofficerarna som står i täten på förbanden, inte agerar som föregångsmän mot soldater, sjömän och alla andra de möter, då har vi en spiral som går åt fel håll. Jag skulle vilja att det var tvärtom och jag tror att officerarna innerst inne känner en stolthet för sitt yrke, men trycket på dem som individer under lång tid med omorganisationer och neddragningar har gjort att de känner sig pressade.

## Ny tid kräver nya lösningar

En öppen fråga i FM Vind har genererat drygt 250 sidor med förslag och kommentarer från anställda.

– Det visar på det som jag själv känner. Ett oerhört engagemang för det vi håller på med. Och en vilja att peka på saker man tycker behöver förändras. Men också en vilja att få svar på frågor som bottnar i att man inte kan hitta sig själv i förbandet eller förbandet i Försvarsmakten i sin helhet, vilket vi behöver samtala om på alla nivåer.

Sverker Göranson menar att den försvarsmakt som nu håller på att utvecklas, den är byggd för en omvärld som är i snabb förändring och som ställer helt andra krav på organisationen.

– Nu när vi bygger en helt frivillig rekryterad organisation måste vi göra saker annorlunda, både för uppgiften men också för att organisationen ska orka bära den uppgift vi fått. Vi måste också lära oss leva i ständig förändring.

Som ett par exempel på möjliga lösningar för att hitta bättre balans nämner ÖB att förband med högre beredskap kan stärkas upp med personal från förband med just då lägre beredskap, och att heltidssoldater och sjömän kan ta över en del uppgifter från officerare och specialistofficerare.

## Tillväxt enligt plan

FM Vind visar att 65 procent tycker bilden av Försvarsmakten vision och förändringsmål är otydlig. Sverker Göranson säger att ledningen måste bli bättre på att förklara för förband och krigsförband hur deras resa

ser ut mot målet, vilket är tydligt beskrivet i 2009-års försvarsbeslut.

– Vi måste skapa delmål som kopplar mot helheten för det är här jag tror avvikelsen finns i dag.

Själv anser ÖB att Insatsorganisation 2014 volymmässigt och kvalitetsmässigt är väl avvägd och rimlig i jämförelse med andra europeiska länder och den miljö vi lever i dag.

– Tillväxten hos stridskrafterna och förbanden går som planerat. Vid slutet av 2014 kommer huvuddelen av marin- och flygstridskrafterna vara på plats och vi börjar få till bataljonsförband inom armén också. De stora utmaningarna är hur vi kan fortsätta den tillväxtplanen och successivt omsätta materielsystem framöver.

## Sex fot lång

Sverker Göranson är stolt över allt som levereras hela tiden utomlands och hemma och att Försvarsmakten följer planen av IO 14.

– Vi ska inte låta våra tillkortakommanden ta överhanden utan sträcka på oss för allt det goda som levereras. Och det är fantastiskt. Vem jag än frågar när vi haft förband i insats så är den unisona kommentaren: Det är en enorm kvalitet ni levererar, mänskligt och materiellt. Detta tycker jag kommer i skymundan. Det skulle vi behöva intala varandra hela tiden. Så stå rak i ryggen! När man bara är 1,75 kan man bli 1,80 av det skälet.

## Är du enochsjuttiofem?

– Nej, 1,72, säger ÖB med ett skratt.

TEXT: KRISTINA ÅSTRAND BOHMAN/INFOS

Mer om FM Vind på nästa sida >>>

## ÖPPNA SVAR UR FM VIND

Resurser och uppgifter  
är inte i balans

**Behandla civila  
och militärer på  
ett jämlikt sätt**

**PRIO måste  
bli lättare  
att jobba i**

**Är spyles på alla  
omorganisationer**

Låt oss  
utvecklas!

*Vart är vi på väg?*

## UR RESULTATET FM VIND 2013 – HELA FÖRSVARSMAKTEN

**60** procent trivs bra med sitt arbete och sin arbetssituation, medan **15** procent trivs dåligt/mycket dåligt. Viktigaste förändringen för att de ska trivas bättre: högre lön, mer tydlighet, mindre oro och osäkerhet för utvecklingen i Försvarsmakten och bättre utvecklingsmöjligheter.

**41** procent har för mycket att göra och **22** procent tycker arbetsbelastningen är ett problem. **10** procent har för lite att göra.

**Fler män** än kvinnor tycker alla behandlas på ett jämställt sätt. **Fler kvinnor** än män anser de har balans mellan arbete och privatliv.

De som är under 25 år är **stoltast** över att arbeta i Försvarsmakten. De som är över 55 år trivs som helhet mycket bättre, **sämst** trivs de som är mellan 25 och 34 år.

Officerare och specialistofficerare är mer **kritiska** till hela Försvarsmakten än övriga kategorier. De är också betydligt mer **negativa** än för ett år sedan.

Civilanställda **trivs** överlagset bäst av samtliga grupper och är betydligt mer **positiva**. Det som drar ned resultatet är närmaste chefs ledarskap som ligger klart lägre än genomsnittet för Försvarsmakten.

## UR ÅTGÄRDSLISTAN FÖR FÖRSVARSMAKTSLEDNINGEN

### Målbilden

- Intensifiera internkommunikationen första halvåret 2014 genom bland annat förbandsbesök och utveckla interkommunikationen ÖB-förbandschef-medarbetare.

### Medarbetarperspektivet

- Åtgärda förhållanden som motverkar en god sammahållning mellan alla personalkategorier, till exempel onödigt åtskillnad i villkor, tillträde/tillgång till matsalar, parkeringsplatser etc.
- Förenkla inom HR-området genom att slå ihop utvecklingssamtal, uppföljningssamtal, prestationssamtal och lönesamtal till ett samtal under året.
- Se över HR-organisationen parallellt med pågående översyn av HR-transformationen i syfte att förenkla för enskilda medarbetare och stödjande förbandsnivån.

### Ledning

- Klarlägg i dialog med förbandschefernas behov och möjlighet att förtydliga eller öka uppdragsstyrningen och förutsättningarna att delegera befogenheter att fatta beslut.

### Administration

- Kartlägg i dialog med förband behov av förenklingar i interna regelverk. Föreslå åtgärder som leder till effektiviseringar och tidsvinster i förbandsproduktionen och insatsverksamheten inom det som myndigheten själv kan besluta om.
- Minska administrativ belastning på personalen inom funktionella områden som ekonomi, logistik (inköp) HR (personaladministration) samt övrig administration. Primärt till administration kopplad till Priosystemet, men hänsyn ska även tas till andra systemstöd eller rutiner.

Lasse Dessle samtalar med kapten Amanullah från Afghan National Army (ANA).

# De första egna stegen

Råd, stöd och mentorskap.

Tre saker som nu gör det möjligt för de afghanska säkerhetsstyrkorna att stå på egna ben.

– Isaf har målsättningen att Afghanistan ska klara sig på egen hand. Vi tar nu medvetna och tydliga steg tillbaka men de ska ändå känna att vi finns där om de behöver oss, säger Lasse Dessle, samverkansofficer gentemot den afghanska polisen.



Överste Anders Widuss är mentor och rådgivare åt chefen för OCCR i Mazar-e-Sharif general Sarwar Sayed Sayadi.



General Sarwar Sayed Sayadi genomför varje morgon ett möte med sin rådgivare överste Anders Widuss där de tillsammans går i genom genomförd och kommande verksamhet.

En av Isafs och Sveriges huvuduppgifter i Afghanistan just nu är att ge råd och stöd till de afghanska säkerhetsstyrkorna. Under flera år har det funnits svenska rådgivnings- och samverkansofficerare på plats i olika konstellationer för att stödja afghanerna i olika frågor. För drygt ett år sedan bildades OCC (Operations Coordination Center), en särskild organisationsstruktur på både provins- och regionnivå för att samordna den afghanska militären och de olika polisorganisationerna i landet.

I de olika OCC finns alla tre pelare i de afghanska säkerhetsstyrkorna (Afghan National Security Forces, ANSF) representerade, det vill säga militären, polisen och säkerhetstjänsten. Förenklat så arbetar alla dessa organisationer mot ungefär samma mål och motståndare fast på olika sätt och med olika uppgifter.

OCC finns etablerade över hela Afghanistan och alla de länder som deltar i Isaf arbetar med rådgivning och samverkan genom dessa. I den norra delen av Afghanistan finns det nio OCC:er på provinsnivå och ett på regionnivå. Det sistnämnda är beläget i Mazar-e-Sharif, cirka 15 minuters bilresa från Camp Northern Lights och där arbetar nio stycken svenskar i en rådgivnings- och samverkansenhet fram till och med maj.

### Balansgång mellan mycket och för lite

Förutom att underlätta för polisen och militären att prata med varandra över gränserna har de provinsiella OCC, kallade OCCR tillsammans med den svenska rådgivnings- och samverkansenheten två huvuduppgifter. Dels att samordna och koordinera den verksamhet som genomförs, främst genom att sammanfatta

information från alla deltagande organisationer till en gemensam lägesbild. Dels att samordna planering, koordinera kommande verksamhet samt utbyta information och underrättelser mellan varandra.

En av svenskarna som arbetar med OCCR är kapten Lasse Dessle.

- Jag tror på den här modellen och att det här är rätt sätt att göra det på. Från att ha blivit hårt styrda i vad och hur de afghanska säkerhetsstyrkorna ska göra så är OCC-strukturen ett steg mot att de ska klara sig själva. Nu handlar det om att de ska känna att vi finns där om och när de behöver, på deras eget initiativ. Det är en balansgång mellan det och att ge dem för mycket råd. Isaf har målsättningen att Afghanistan ska klara sig på egen hand. Vi tar nu medvetna och tydliga steg tillbaka men de ska ändå känna att vi finns där om de behöver oss. I slutändan är det ju ändå

så att Isaf ska härifrån och då måste säkerhetsstyrkorna känna sig trygga i vad de själva kan prestera.

### Ett utökat mandat behövs

Mycket av rådgivnings- och samverkansofficerarnas arbete går också ut på att skapa goda relationer med sina afghanska kollegor. Det blir extra viktigt då hela den svenska rådgivnings- och samverkansheten byts ut en gång i halvåret.

- Innan man ens kan ge sig på sitt egentliga uppdrag gäller det att bygga upp en relation för att få arbetet att fungera så bra och effektivt som möjligt. Jag uppfattar våra afghanska kollegor som extremt vänliga och tacksamma över det stöd de får och jag känner mig alltid välkommen. För min egen del trivs jag också väldigt bra. Hela den sociala aspekten, att få träffa och prata med människor är något som



Shahnaz arbetar på OCCR i Mazar-e-Sharif åt Afghan Border Police där hon framför allt har administrativa uppgifter. Här är hon på sitt kontor tillsammans med sin kollega Mohamed Yaser.



Kapten Lasse Dessle och major Muhammad Yunos från Afghan National Army (ANA) samtalar om läget i de nio provinserna.



Lasse Dessle på möte med sin afghanska kollega Abdullah Ebrahimi från Afghan Border Police (ABP).

– Givetvis påverkar det här sättet att arbeta mitt jobb. Rådgivarna har satt mig i kontakt med många människor, de har stöttat med träning och utbildning och varit ett stöd i det dagliga arbetet här på kontoret. Stöter vi på problem så löser vi dem tillsammans, säger Abdullah.

jag gör varje dag i mitt vanliga jobb som utryckningspolis i Uppsala. Jag märker också att de poliser jag träffar och ger råd till här i Afghanistan blir glada över att jag jobbar som civil polis där hemma, säger Lasse Dessle.

Samtidigt som OCCR skapat förutsättningar och lett till ett effektivare och bättre samarbete mellan polis och militär finns det fortfarande en hel del utmaningar att lösa.

Vid utgången av 2014 avvecklas Isaf och de truppbidragande länderna drar sig tillbaka. Då ska de afghanska säkerhetsstyrkorna själva kunna hantera säkerheten i landet.

– Jag hoppas verkligen att våra afghanska kollegor kommer att försöka bygga vidare på den grund som vi i och med OCC byggt upp tillsammans. En av deras största utmaningar att hantera

framöver är att det regelverk som styr OCC inte ger dem de mandat som skulle behövas för att deras arbete skulle bli riktigt effektivt. De har uppgifter men inte de befogenheter som skulle behövas för att lösa dem, säger överste Anders Widuss, Senior Advisor tillika chef för den svenska rådgivnings- och samverkansenheten.

**“Yes, but in Sweden we do like this...”**

Att hela den afghanska ledningsfilosofin är oerhört hierarkisk och toppstyrd är även det något som alla inblandade behöver arbeta med.

– Det är ovanligt att man underifrån tar initiativ eller självmant lämnar förslag på förbättringar eller förändringar. I de allra flesta fall väntar man på att chefen ska komma med förslag innan man gör något, vilket leder till att arbetet ibland går långsammare framåt, säger Anders Widuss.



*Det krävs att man anstränger sig för att åstadkomma något och lyckas, det är naturens lag. Man måste hela tiden sträva efter att lära sig från varandra för att på så sätt utvecklas. Vi har under flera år arbetat i nära samarbete med våra vänner och kollegor från Sverige. Ett vackert land med lång historia och ärliga, erfarna soldater och officerare som genom Isaf och sin regering har ett uppdrag här i Afghanistan. De har på ett hängivet, ansvarsfullt och mycket vänligt sätt gett oss råd och stöd genom åren. Jag är övertygad om att Sverige och Afghanistan även fortsättningsvis kommer att ha goda relationer inom flera områden men kanske speciellt inom det militära.*

CHEFEN FÖR OCCR I MAZAR-E-SHARIF, GENERAL SARWAR SAYED SAYADI.

För en västerländsk rådgivnings- och samverkansenhets finns också en del tuffa uppgifter att handskas med. Bland annat att försöka hitta lösningar som passar afghaner och de afghanska förutsättningarna.

– Det är ju så att västvärlden i flera avseenden, förvisso med goda avsikter, försöker överföra västerländska lösningar på Afghanistan. Det är långt ifrån alltid som våra metoder och strukturer passar de afghanska förutsättningarna. Därför blir förberedelserna innan en insats oerhört viktiga. Man bör då försöka suga åt sig som en svamp för att få en heltäckande kulturell förståelse för att på så sätt kunna ge afghanerna ett så bra stöd som möjligt när vi kommer ner, säger Anders Widuss.

### Realistiska mål nådda

När FS 26 som är den nuvarande styrkan i Afghanistan roterar hem i mitten av maj ser det också ut som att det svenska rådgivningsteam som nu är på plats också blir det sista för Sveriges del.

Och då har man nått de uppsatta målen vad gäller de rådgivnings- och samverkansinsatser man gjort gentemot afghanerna enligt Anders Widuss.

– Om man inte har haft en alltför naiv uppfattning om vad som kan vara realistiskt att åstadkomma så måste jag nog säga att vi har bidragit med en hel del. I varje konflikt där världssamfundet engagerar sig är ändå den långsiktiga målbilden att landet ska klara sig själva. Vårt engagemang har minskat i takt med att den inhemska kapaciteten och självständigheten har växt. Nu är vi i en fas där Afghanistan är moget att stå på egna ben.

TEXT OCH BILD: ANNA LINDH/PAO FS 26



# Försvarssamarbete så in i Norden

**Minskade eller oförändrade försvarsanslag har varit verklighet inte bara för Försvarsmakten, utan också för våra nordiska grannländer de senaste åren. Nordefco – där Sverige ingår tillsammans med Norge, Danmark, Finland och Island är formen för ett långsiktigt försvarssamarbete. Tanken är att tillsammans hitta lösningar för att kostnadseffektivt stärka ländernas försvar.**

**N**ordiskt försvarssamarbete har den senaste tiden varit ett hett ämne i försvarsdebatten, men det är långt ifrån nytt. Nordefco, Nordic Defence Cooperation, har i sin nuvarande form funnits sedan 2009 och de nordiska länderna har samarbetat kring försvarsfrågor sedan mitten av 1950-talet. Det är heller ingen försvarsallians förklarar Peter Fredriksson, chef för sektionen för internationella relationer på ledningsstaben:

– Nordefco finns till för att stärka parternas nationella försvar och för att hitta synergieffekter och gemensamma lösningar. Genom att samarbeta kan vi uppnå en bättre operativ förmåga, spara pengar, arbeta rationellt och upprätthålla en förmågebredd vi inte skulle ha råd med annars.

De ingående länderna är på många sätt lika, men det finns också olikheter när det gäller exempelvis vilka försvarsallianser de tillhör. Norge, Danmark och

Island ingår i Nato, till skillnad mot Sverige och Finland. Norge och Island har i sin tur valt att stå utanför EU. Detta är något som inte ska inverka negativt.

– Nordiskt försvarssamarbete är inte en organisation, det är en arbetsmetod.

Vi försöker hela tiden tänka nordiskt istället för nationellt och inte fastna på säkerhetspolitiska val. Vissa samarbeten gör vi med alla fem, ibland samarbetar bara några av länderna. Förutom att vi får ut mer av våra försvarsanslag har



# Samarbeten inom Nordefco

## ARMÉN



- ✓ Planläggning och deltagande i den norska övningen Cold Response för flera förband.
- ✓ Erfarenhetsutbyte kring SUAV - Small Unmanned Aerial Systems, obemannade flygplan som används exempelvis vid flygspaning.
- ✓ Lån av varandras skjutfält.
- ✓ Metod- och materielsamarbete, exempelvis kring reservdelar till Stridsfordon 90.

## FLYGVAPNET



- ✓ Cross Border Training Air, omfattande mer än 500 flygplanspass under 2013.
- ✓ Övningarna Arctic Challenge Exercise (ACE) och Cold Response.
- ✓ Delad luftlägesinformation inom Air Surveillance Data Exchange, ASDE.
- ✓ Utbildning av helikopterbesättningar inom nödprocedur i vatten i Danmark.

## MARINEN



- ✓ Delad sjölägesinformation genom SUCBAS (Sea Surveillance Cooperation Baltic Sea) och MARSUR (Maritime Surveillance Networking).
- ✓ Samarbete med Norges/Natos ubåtsräddningssystem.
- ✓ Samarbete med Norge och Danmark inom dykeriverksamhet med gemensamma kurser, prov och försök.

## ...MEN VAD HÄNDE MED ARCHERN?

I december 2013 beslutade Norge att dra sig ur samarbetet med artilleri systemet Archer som inleddes 2007. Motivet var bland annat försenad leverans från leverantören. Försvarsmakten och Försvarets materielverk, FMV, har inom eget ansvarsområde analyserat vilka möjliga följder detta kan få. Försvarsdepartementet orienterades muntligt i januari och FMV och deras norska motsvarighet FLO genomför nu förhandlingar. Analysen och förhandlingarna omfattas av utrikessekretess.



Foto: Mats Carlsson/119

samarbetet också en stabiliserande effekt för vår region säger Peter Fredriksson.

En större utmaning är istället den byråkrati som ofta uppstår, exempelvis när länderna övar tillsammans och vill flyga över varandras gränser, eller när gemensamma materielanskaffningar kompleras av olika regler kring upphandling.

- Vi har olika lagar och regler kring materielinköp, exempelvis så styr EU-direktiv för alla utom Norge. Det är också mycket byråkrati kring nationella gränser vid övningar. Nu ser vi över regelverk så det ska bli enklare att öva hos varandra och samverka kring exempelvis materielanskaffning.



Peter Fredriksson

I vissa samarbeten ingår också andra länder, exempelvis de baltiska, eller andra Natoländer. Samtidigt är det fördelaktigt att inte vara för många, påpekar Peter Fredriksson:

- Det gäller att hitta en balans med hur många som samarbetar. De nordiska länderna är tillräckligt många för att vi ska kunna hitta effektiva samarbetsformer. Samtidigt är vi trots våra olikheter tillräckligt lika för att det ska fungera, och inte så många att det blir för många. Det är Nordefcos styrka.

Just nu pågår över hundra små och stora samverkansprojekt mellan de nordiska länderna. Det handlar exempelvis om gemensamma utbildningar, att medverka i

varandras övningar eller att skaffa likadan utrustning så att förband från flera länder snabbt kan sättas ihop vid behov. I december förra året enades de nordiska försvarsministrarna om ett samarbete kring lufttransport och man tittar också på möjligheten till flera gemensamma kompetenscenter, liknande det för genderfrågor som är en del av Swedint på Livgardet.

- Framöver kan vi komma att tillsammans med våra nordiska grannar starta gemensamma kompetenscenter kring exempelvis sjukvård eller artilleri. Och så kanske vi kan ha gemensamma övningsfält. På så sätt får vi tillgång till kompetens och resurser som vi inte skulle få annars, säger Peter Fredriksson.

TEXT & FOTO: LENA PARKVALL/INFOS



Förbandstecknet bärs av NBG-förbanden under övning och insats.

Finsk soldat under framryckning. Till hösten kommer hela Nordic Battlegroup att öva i Sverige.

# Nordic Battlegroup 15 snart beredda

**Nu inleds ett år av förberedelse, träning och övning för de sju länderna i Nordic Battlegroup 15. Från den 1 januari 2015 kommer stridsgruppens 2 400 deltagare vara beredda att göra en insats för EU.**

– Den senaste tiden har vår utrikesminister argumenterat för att använda EU-stridsgrupper i Centralafrikanska Republiken. Det visar att Sverige politiskt verkar för att använda resursen. Om behovet uppstår 2015 tolkar jag det som högst aktuellt även för oss att komma ifråga, säger Force Commander överste Torbjörn Larsson, chef för NBG 15.

EU har som mål att stärka freden genom gemensamma aktioner. För att snabbt kunna rycka ut till olika konfliktområden har EU stridsgrupper, så kallade battlegroups. Under första halvåret 2015 leder Sverige för tredje gången en stridsgrupp och bildar Nordic Battlegroup 15 tillsammans med Estland, Finland, Irland, Lettland, Litauen och Norge.

## Krigsförband i fokus

Det är många som berörs av Nordic Battlegroup 15. Huvuddelen av det svenska bidraget utgörs av stående krigsförband och med omkring 1900 svenska deltagare finns nästan alla delar av Försvarmakten representerad i stridsgruppen.

– Att vi använder våra stående krigsför-

band är effektivt. De som ingår i NBG15 kommer få unika erfarenheter och kan efter beredskapsperioden eller en eventuell insats ta med dessa kunskaper tillbaka och utveckla sina förband, säger Torbjörn Larsson.

Under året fram till beredskapsperioden pågår förberedelser. Förbanden tränar sina förmågor mot de krav som EU ställer och under hösten kommer hela stridsgruppen att öva tillsammans i Sverige. Det som utmärker denna version av NBG från övriga är bland annat att kärnan, skyttebataljonen, är helsvensk och bemannad av anställd personal, att Irland leder ett multinationellt underrättelsekompani och att Lettland bidrar med ett snabbinsatskompani. Sjukvårdskapaciteten i stridsgruppen är också förstärkt exempelvis med finska sjukvårdshelikoptrar.

## Olivkvist och ett skarpt svärd

Nordic Battlegroup ska kunna vara på plats i ett krisområde inom 10 dagar efter ett EU-beslut och lösa sina uppgifter i 30-120 dagar. Uppgifterna som stridsgruppen ska kunna lösa är ställda av EU men också för-

bandstecknet vittnar om vad som förväntas. På tecknet håller ett lejon en olivkvist i ena tassan och ett svärd i den andra.

– Det är viktigt att vi förbereder oss för båda delarna och verkar för att olivkvisten kommer först. Om EU beslutar att använda Nordic Battlegroup 15 kan det mycket väl vara till stöd för en humanitär insats men om så krävs har vi också en vass militär förmåga, säger Torbjörn Larsson.

TEXT: RICKARD WISSMAN C PAO NBG15

FOTO: JOHAN LUNDAHL/COMCAM

## FEM FAKTA OM NORDIC BATTLEGROUP

- 1 Uppgift:** beredskap första halvåret 2015
- 2 Bidragande länder:** Sverige, Estland, Finland, Irland, Lettland, Litauen och Norge.
- 3 Storlek:** ca 2 400 personer
- 4 Chef:** Force Commander överste Torbjörn Larsson
- 5 Beslut om insats:** tas av samtliga 28 EU-länder gemensamt.

# Mitt i händelsernas centrum

Stora tv-apparater sitter upphängda i medie- och informationscentret. Varje tv kan visa fyra kanaler samtidigt, både från webben och vanliga tv-utbudet.

Det syns att det är här det händer, när det händer. Och det är när det händer som informatören Marie Tisäter ska sitta med svaren.  
– Det bästa med det här jobbet är kontakten med alla människor.

**M**arie Tisäter är kärnan i det som kallas medie- och informationscentret (MIC) på Försvarsmaktens informationsstab. Det är hit nästan alla journalister vänder sig när de vill ha svar på frågor, få ut underlag eller få en kommentar kring något som har med Försvarsmakten att göra.

Och det som inte har med Försvarsmakten att göra. Det är svårt för journalisterna att veta skillnad i dag, tycker Marie.

- Det var många som hörde av sig till oss när försäljningen av Jas Gripen till Brasilien precis blivit klar. Då trodde de att det var Försvarsmakten som skulle sälja flygplanen, säger hon.

Men det är inte bara media som ringer och ställer frågor. Lika många gånger kan det vara privatpersoner som vill veta vad man ska tänka på när man hissar svenska flaggan eller lämna klagomål på att det bullrar för mycket när Försvarsmaktens flygplan övar. Det kan också vara någon inom organisationen som till exempel behöver hjälp med att få ut nyheter på emilias förstasida. Marie löser lite av varje.

Tv-apparaterna på väggarna visar CNN, BBC, Svt, TV4 och någon blogg. Två grupper med fyra arbetsplatser i varsin ände av rummet och i den tredje hörnan ligger en slags glaskur som påminner lite om tågkupéerna i tv-programmet "På spåret".

Det är Maries chef, pressekreterare Philip Simons kontor.

- Det är så för att han ska kunna följa vad som händer vid en kris samtidigt som han kan stänga in sig och prata ostört i telefonen, säger Marie.

## Från klipp och klistra till digitalt

Många frågor kommer in via mejl också.

Det är numera ganska sällan något kommer via posten. När Marie började på informationsstaben 1990 fanns det två, tre värnpliktiga som ägnade all sin tid åt att sprätta brev, bevaka tidningar och tv-sändningar och skicka broschyrer till folk. Mikael "Micke" Abramsson, som arbetar tillsammans med Marie i mediecentret var en av de värnpliktiga som utförde det arbetet.

Det var där Micke började sin mediebevakning, fast då kallades det pressklipp. Han klippte ut de tidningsartiklar som handlade om försvaret och limmade fast dem på ett A4-papper. Dessa kopierades sedan och skickades ut med posten till alla cheferna i organisationen. Det kunde bli upp mot 100 sidor på en dag. I dag görs allt det arbetet digitalt och i något mindre upplaga men det är fortfarande Micke som gör det, ibland med stöd från Marie.

## Alla typer av samtal

Fem olika ÖB. Ett otal transformeringar, omorganisationer, nedläggningar och avskaffanden. Sedan Marie 17 år gammal började som sommarvikarie i Försvarsmakten, har det hänt en del.

Men hon trivs fortfarande lika bra med att jobba i Försvarsmakten i dag som för snart 25 år sen, om inte bättre.

- Kontakten med alla människor och den stora bredden på frågor som kommer



in är det bästa. Först ett samtal från en journalist som vill prata med någon i Afghanistan som varit i strid. Sen kommer ett mejl från en tonårig tjej i högstadiet som vill ha information till ett skolarbete och så ringer en privatperson som har sett ett oidentifierat flygande objekt och vill veta om vi använder drönare i tätbebyggda områden, säger hon.

Men ibland kommer det en del underliga samtal också.

- Det underligaste jag varit med om måste vara en julafton när jag gick jour i hemmet. Då jag fick ett samtal mitt i natten om att en soldat blivit rånad på sitt vapen av en man i tomteklädning. Ibland vet man inte om det är på riktigt eller om någon driver med en, säger Marie och skrattar.

Telefonen ringer och Marie svarar. Det är Svenska Dagbladet som vill ha en kommentar kring kontraktsanställda soldater och sjömän. Marie ursäktar sig och går iväg med en lapp till chefen Philip.

- Det är andra gången de ringer i dag,



**AGENT 001.** Ovanför dörren till MIC syns hela tiden hur många som kan svara på samtal, beräknad väntetid och dagens totala samtalsskörd.



**RING, KLOCKA, RING.** I många civila säljföretag finns en likadan klocka som vid MIC, som man ringer i vid storaffärer. På informationsstaben rings det i klockan när det är befarad kris.



**TELEFONKÖ.** Om krisen kommer, så finns det både informatörer och telefoner så att det räcker till.



Tillsammans har Marie och Mikael jobbat i nästan ett halvt sekel i Försvarsmakten.

#### FAKTA OM MARIE TISÄTER

**Familj:** Gift med Ronnie, tre barn.

**Bor:** Stockholm.

**Fritidsintressen:** Familjen, baka, trädgårds-skötsel, titta på film och läsa böcker.

**Lyssnar på:** "Jag tycker om när det är tyst."

så det måste vara viktigt, säger hon när hon kommer tillbaka.

#### Alltid korrekt, aldrig otrevlig

Displayen ovanför dörren i MIC visar att en telefon är inkopplad och att åtta samtal kommit in hittills denna dag. Men det är inte alltid så här lugnt. Därför gäller det att alltid vara beredd på det oförutsedda. Tyngst arbetsbelastning blir det ju när någon form av olycka eller dödsfall inträffar. Då kan det komma in över 600 samtal per dag. Men personalen på informationsstaben är väl insatta i hur de ska agera vid en sådan kris och när den väl inträffar vet alla vad som förväntas av var och en.

- Det finns inget utrymme för stress och panik. Här måste alla vara fokuserade

och veta exakt var gräns vänster och gräns höger går. Det är journalister vi pratar med och då måste vi vara professionella. Vi kan inte säga vad som helst eller bli otrevliga, även om samma journalist ring-er för sjunde gången och vill veta mer, säger Marie.

#### Kontroll över känslorna

- Alla måste vara sitt bästa jag just där och då och känslorna är på paus ett par dagar. Jag är en väldigt empatisk människa men skulle jag börja tänka efter och börja tänka på den soldat som blivit drabbad och dennes familj... Då börjar jag bara gråta, säger Marie och tittar ner på sina händer.

Ett sådant ögonblick var när en soldat stupat i Afghanistan och Marie tog vägen

genom foajén på Högkvarteret. Där stod ett minnesbord uppställt på en röd matta, en kondoleansbok låg uppslagen på bordet och ett ljus stod och brann. En officer gick fram till bordet och gjorde honnör.

- Då kunde jag inte sluta gråta, allt blev plötsligt så verkligt, säger hon.

Men trots många tunga ögonblick och ibland tillsynes omöjliga uppgifter så är det här Maries drömjobb. Trots att telefonen finns med henne hela tiden, oavsett om det är lunch, möten eller fys.

- Jag gillar mitt jobb. Så enkelt är det, säger Marie Tisäter.

TEXT: THERESE FAGERSTEDT/INFOS

FOTO: ANDERS SJÖDÉN/INFOS

## FAKTA FÖRSVARSMAKTENS MEDIE- OCH INFORMATIONCENTER (MIC)

MIC är en del av medie- och informationssektionen på informationsstaben. Här arbetar tio personer med att bemöta frågor från journalister och allmänhet, planera, genomföra och utveckla Försvarsmaktens kommunikationsaktiviteter internt, externt och i media och mediebevaka och sammanställa Försvarsmaktens dagliga medieläge via mejlutskick samt leda förberedelser för och genomförande av Försvarsmaktens kriskommunikation.

Mellan 08.00 och 16.30 svarar Marie eller Mikael på frågor, därefter finns det alltid en jourhavande informatör från informationsstaben i tjänst. En normal dag inkommer 10-60 samtal.

# Camo på catwalken

– stylisten synar uniformerna

Hon har stylat Claudia Schiffer och Kate Moss, publicerats i Vouge och Elle samt jobbat för Givenchy och Louis Vuitton. Så vad är Parisbaserade stylisten Anna-Karin Nilssons modedom över Försvarets uniformer?

– Mycket känns traditionellt men flygverallen är en favorit.



**M**odevärldens intresse för uniformer är inte nytt – uttjatad är historien om hur modehuset Hugo Boss började sin karriär med att designa uniformer för tyska SS.

Men vad säger en av dagens modestylister om utseendet på våra uniformer?

Försvarets forum lät Anna-Karin Nilsson, som jobbat i modevärldens huvudstad i snart 20 år granska några av Försvarets vanligaste uniformsmodeller i sömmarna. Och när det gäller de dagliga dräkterna för flygvapnet, marinen och armén var omdömet ganska svalt.

– Ur ett modeperspektiv är de inte så roliga men det är de inte i något land.

Om man tittar på snitt och kjollängder så inser man att de har några år på

nacken, men det är förståeligt. Kjollängderna måste ju hålla länge och kortkort skulle inte inge någon förtroendeingivande effekt. Fast vänta nu, den där jackan gillar jag, i synnerhet den med silverknappar. En sådan skulle jag kunna använda en styling helt klart.

”Jackan” – vapenrock M/87 med F-beteckning M7351-24900 – faller alltså stylisten i smaken. Något annat som Anna-Karin ger tummen upp är de beige ökenkängorna (M7336-181000).

– De är helt klart tidlösa och skulle funka till så många andra plagg. Det är det faktiskt flera andra plagg i fältuniformserien som skulle göra. Jag skulle kunna tänka mig att använda både jacka och byxor tillsammans med civila plagg, men det kräver omdöme och känsla så det inte ser fel och töntigt ut.

## Mer militärt mode att vänta

På modehusens visningar har det de tre-fyra säsongerna funnits en tydlig militär- och uniformstendens, men enligt Anna-Karin är den nu på upphällningen.

– Sådana trender kommer och går.

Ändå finns det klädesplagg där de flesta av oss inte längre tänker på deras militära ursprung (se faktaruta härintill). Dock är det tveksamt om de senaste årens stora konkurrent till mysbrallan och munkjackan, den så kallade ”one piecen” kan påstås härstamma från flygstridsuniformens M/87 och M/97. Men faktum är att det är den uniform som stylisten ger högsta betyg.

– En sådan skulle jag vilja ha själv och använda i jobbet. Den är skitsnygg. Kan man köpa dem någonstans?



Anna-Karin Nilsson

## TRE KLASSISKA PLAGG – med militärt ursprung

### TRENCHCOATEN

Brittiska modeföretagen Burberry och Aquascutum tjafsar fortfarande om vem som var först med att sy en knappknäppt rock med vida slag och slejv i vattenavstötande tyg. Klart är i alla fall att brittiska officerare under första världskriget ratade de regementsenliga ytterplaggen och lät sy upp egna gabardinrockar.

Vanliga soldater fick inte äga skyttegravsrockarna, som också utrustades med axelklaffar och D-ringar – de sistnämnda enligt myten för att hänga handgranater i. I dag är trenchcoaten kanske den mest klassiska rocken och finns i alla upptänkliga modeller, material och färger.



### ÖKENKÄNGAN

1941 och brinnande världskrig. En av soldaterna i den engelska

Åttonde Armén noterade att hans officerare hade skaffat sig lite annorlunda skodon: lätta mockaskor med två

snörningshål och rågummisula. Soldaten tog reda på mer om skorna och kunde spåra deras ursprung, via Nordafrikas öken tillbaka till de skor som sydafrikanska soldater skaffat sig när traditionella kängor var för klumpiga och tunga i ökenstrid. Soldatens namn? Nathan Clark, delägare i familjeföretaget Clark's Shoes, tog med sig ett par så kallade *chukka boots* hem efter kriget och 1950 lanserades det som i dag blivit en ikonisk sko.

### M-65:AN

Amerikanska armén lanserade jackan 1965 och den sågs först i Vietnam. I dag ses den i någon version på så gott som varenda modevisning

och receptet är enkelt: två bröstfickor och två midjefickor med lock, lätt draperad i midjan samt oftast en dragkedja i nacken, där en regnhuva döjls. Ingen annan jacka har nog förekommit i fler filmer: Robert De Niro i ”Taxi Driver”, Sylvester Stallone i ”Rambo” och Mel Gibson i ”Dödligt Vapen” är bara tre exempel. Ironiskt nog har M-65:an också burits av USA:s största fiender – Osama Bin Laden sågs ofta bära en M-65:a i så kallad Woodland Camouflage.



TEXT: DAG ENANDER/INFOS



# När rädslan blev en gåva



Med den insikten hoppade jag tveksamt in, iskall inombords. Handsvetten kom på besök och jag gjorde några tappra försök att meditera mig igenom min rädsla. Försökte föra en dialog med mig själv om varför jag utsatte mig för det här. ALDRIG IGEN var alternativet som konstant vann dialogen.

Efter tre timmars resande var vi framme. Spelningen var redan klockan 15.00 så att vi skulle kunna bege oss tillbaka innan det blev för "risky" som militärerna milt uttryckte det.

Efter spelningen med solen som strålkastare hade vi en trevlig stund tillsammans. Vi grillade hamburgare och jag glömde för en kort stund av att jag just då var i ett av världens mest krigsdrabbade länder. Sedan kom skymningen. Den mest attraktiva tiden för en föröware. Alla i bandet kände av skiftbytet hos våra värdar. Från skratt till allvar. Allting gick snabbare. Tystnaden talade om att det nu var skarpt läge.

Våra tre monster till fordon och en container full med vår utrustning rullade iväg. Ut på vägen igen där det under vissa perioder ligger hundratals hemmagjorda sprängladdningar som väntar på att detoneras. Resan tillbaka genom det mest oroliga området gick bra, även om vi var nära att krocka efter att föraren bländats genom sin bildförstärkare. Väl framme omfamnade jag alla så hårt jag kunde. Trots tunga skyddsvästar oss emellan infann sig en euforisk tacksamhet som jag aldrig tidigare känt. I snart 27 insatser har svenska soldater i Afghanistan utsatt sig själva för den här extremt vidriga rädslan och stressen.

Mod är bara förnamnet på vad de har.

Jag ligger där i sängen, i en container på Camp Northern Lights. Jag andas. Ingenting betyder något förutom syret som fyller mig. En enorm ödmjukhet landar som en fjäder på min hud. Min rädsla hade blivit min största gåva, för vad är mer värt än insikten om att jag hade blivit miljonär i hjärtat.

*Linda Sundblad*

Jag kommer aldrig glömma känslan. Jag såg ner mot mina lungor som tacksamt gick upp och ner medan jag skärrad låg nerbäddad i en säng på Camp Northern Lights i Afghanistan.

Min fältartistdebut hade skett i Kosovo med KS 18 i februari 2009, en premiärvecka som var oerhört spännande. Förutom att spela åkte vi till en kristallgrotta, fikade med lokalbefolkningen i Pristina och besökte ett förnedrande zoo – att se tre stora brunbjörnar dela på en 30 kvadratmeter stor cementcell var i ärlighetens namn det jobbigaste den veckan.

FS 19 ett och ett halvt år senare var något helt annat.

Framförallt dagen när vi skulle resa från Camp Northern Lights västerut till Camp Monitor, som just då höll på att byggas. Bara att åka i ett pansarfordon med skyddsväst, hjälm och tre soldater med skarpladdade vapen var omvälvande, men innan det var dags att rulla fick vi en snabb uppdatering om läget. Vår vagnchef berättade om självmordsdådet dagen innan där flera civila hade dött. Tystnad. Det enda den unga vagnchefen tillade var "Det kommer hända igen, vi vet bara inte när."

*Linda Caroline Sundblad [810705] Lidköpingsdotter. Slog igenom med bandet Lambretta och fick stora hittar med "Creep" och "Bimbo". Solokarriär, Grammisnominerad för "Oh Father". Utsedd till Sveriges bäst festklädda kvinna 2005. Melodifestivaldeltagare 2011. Fältartist sedan 2009 med löjtnants grad.*

# Är skalplaggen skröp?

Hur har framtagandet och produktionen med våra skalplagg gått till? Huvuddelen av dragkedjorna går sönder samt stryktåligheten i tyget är undermålig.

Dessutom tar framförellet byxor extremt mycket plats när man vill packa ner dem i en rygsäck.

Fickornas placering på både jacka och byxa är mycket märklig.

Jag hoppas att vi inte betalat för dessa undermåliga plagg.

Jag tycker ändå att tanken med ett skalplaggssystem är rätt tänkt.

Men kvaliteten på det vi fått levererat är undermåligt!

*Stefan Good/FöMedC*

## SVAR DIREKT:

*Framtagandeprocessen av plaggen har skett enligt gängse regler. Det har funnits problem med dragkedjorna, men de har åtgärdats genom garantiåtagande från leverantören. Tyget i jackor och byxor är ett treskiktigt laminat och det kan uppstå vissa utseendeförändringar i tyget om det tvättas eller torktumlas på för hög värme – men inte någon kvalitetsförsämring vad gäller tygets vattentätthetsegenskaper.*

*Skalplaggen, liksom alla andra plagg i beklädnadssystemet, mår bäst av att tvättas vid ett av oss kontrakterat tvätterier för att vi ska vara säkra på att de tvättas och torkas i rätt temperatur och inte sammanblandas med andra plagg som färgar av sig. Det är*

*viktigt att poängtera att skalplaggen inte är avsedda att användas i stridsövningar. I dagarna kommer nya bestämmelser om hur plaggen ska användas, där det understryks att skaljackan inte ersätter vapenrocken, regnjackan eller värmejackan.*

*Sammanfattningsvis, problemen med skalplaggen är till stor del relaterade till handhavandefel.*

*Till sist sker det ibland en ihopblandning av skalplaggen med attackdykarnas uniform. Den sistnämnda är endast avsedd för attackdykare som uniform under dykardräkt. För alla andra än attackdykare är den uniformen belagd med användarföbud.*

*Thomas Vesterlund,  
Materielsystemansvarig FMV*

## När är man inte nåbar?

I näst senaste Försvarets Forum fanns en notis om ärenden i Försvarmaktens Personalansvarsnämnd. Det som väckte min nyfikenhet var att man tydligen haft uppe 81 fall av reservofficerare som varit "oanträffbara". Som reservofficer väckte det givetvis min nyfikenhet. Vad menas med att en reservare är oanträffbar och hur oanträffbar måste man vara för att riskera att bli uppsagd?

*RO Johan Sundman/Lv 6*

## SVAR DIREKT:

*Förbanden har vid flera tillfällen försökt att nå reservofficerarna. Efter en anmälan till personalansvarsnämnden har denna försökt att nå reservofficerarna med rekommenderat brev till senast kända adress. De personer som personalansvarsnämnden har sagt upp är reservofficerare som Försvarmakten vid flera olika tillfällen försökt få kontakt med utan att lyckats.*

*Lena Ahlström, jurist  
Personalstaben HKV*

## Replik i reservofficersfrågan

Jag hade förmånen att få stötta återstarten av reservofficersfrågan inom LEDS. Det var hedrande och roligt. Det gick fort och bra. Nu gör vi något, mycket snabbare än väntat och vi börjar med en rak reservofficersutbildning i tre år. Allt är klart. Det är bara att köra. Det är start i höst! Och utbildningen är högskolemeriterande! Och på Karlberg! Sedan överväger vi en delad klassisk reservofficersutbildning under somrarna för taktiska officerare inom armén, sannolikt i Halmstad, för de som redan läser på annan högskola och är intresserade. Den kommer nog igång; den också!

Vidare är det bra att tillvarata kompetensen och viljan hos före detta yrkesofficerare att fortsätta som reservofficer. Slutligen är det bra att Försvarmakten täcker upp de kompetenser som behövs med specialistofficerare. Målet inom Försvarmakten är 2400 reservofficerare och 8200 yrkesofficerare.

rare, det vill säga 22 procent av officerskåren. Det kan jämföras med fördelningen 10 procent yrkesofficerare och 90 procent reservofficerare under värnplikstiden.

Fördelen med reservofficerare är att de kallas bara in när de behövs. Försvarmakten betalar bara när de behövs i insatsorganisationen. När Försvarmakten inte behöver dem, så kostar de nästan ingenting. För samma kostnad får Försvarmakten ut fem reservofficerare för en yrkesofficer, med ett normalt övningsmönster och en avskrivningstid på femton år. Med en ökad andel reservofficerare skapas mer resursutrymme för materialförnyelse, övningar samt förmåga och färdighet.

Det är egentligen ingen skillnad i krav och kompetens mellan yrkes- och reservofficerare. Yrkesofficerare kan utbildas och utveckla i fredstid. Den utbildningen har inte reservofficerare.

Men, under beredskapstiden tjänstgjorde många reservofficerare som yrkesofficerare tack vare att de var generellt kapabla att fatta och förstå och därmed att utbilda och utveckla tack vare sin vanliga arbetslivserfarenhet. Reservofficerare tillför kompletterande kunskap och arbetslivserfarenheter från sina ordinarie jobb. Försvarmakten får i många fall tillgång till kompetens de annars kanske inte skulle kunna attrahera eller behålla på sikt. Försvarmakten betalar inget extra för det.

Slutligen skapar reservofficerare en bred samhällsförankring. Vi får ett än mer folkförankrat försvar och bättre insatsorganisation.

Jag har dock två kritiska synpunkter. För det första så har mycket blivit så mycket svårare att göra: Det är nästan omöjligt för en icke-certifierad reservofficerare att vara på fartyg eller leda stridsfordon på grund av "skrälliknande certifieringskurser" trots att det är enklare att hantera en Stridsvagn 122 än

en Stridsvagn 103. Det vet jag av egen erfarenhet. På ett stridsvagnskompani modell 103 fanns det vanligtvis bara en till två yrkesofficerare, kompanichefen och dennes ställförträdare samt en stamanställd underofficer som chef för reparationsgruppen.

Certifieringsproblemet beror kanske på att yrkesofficerare inte längre har erfarenhet av förband med yrkesofficerare och reservofficerare och att de inte vet hur fort reservarna kom igång på förbanden. Sedan befarar jag att certifieringen är en missriktad militär tolkning av ISO-certifieringar, som var en plåga som härjade inom näringslivet under 1990-talet.

För det andra anser jag att reservofficerbegreppet är uttjänat. Alla är insatsofficerare. Vissa tjänstgör på heltid medan andra enbart är i tjänst vid insatser. De som tjänstgör är de som gör insatser och de som behövs för utveckling och utbildning, men alla är insatsofficerare.

*Nils Bildt/RO, LG*

## Kommentar i reservofficersfrågan

När jag läste Fredriks Robertssons uttalanden i Försvarets forum nummer 8 och sedan Johan Wibergs insändare i Försvarets Forum nummer 9 från förra året slog det mig hur mycket uppfattningarna skiljer sig. Eller hade jag missat något?

Vid det här laget borde alla vara medvetna om hur illa Försvarmakten hanterat reservofficerare i snart nu två decennier. Det är heller inget vi nu kan ändra. När nu Högkvarteret vill göra något i frågan ställer jag mig inte bakom Johan Wibergs negativa tolkning. Här står att RO-utbildningen åter ska startas under 2014. Det står även att utbildningen inte nödvändigtvis

behöver vara 3 år. Det är ju något som jag stred för som ordförande för reservofficerarna och SVEROF. Den nuvarande numerären på cirka 2400 reservofficerare torde vara en konsekvens av den lilla försvarsmakt vi har i dag. Visserligen säger Robertsson att numerären kan förändras och det kan ju betyda både upp och ner. Min erfarenhet säger mig att det mycket väl kan bli uppåt. Redan nu märks tydligt att reservofficerare kallas in på ett flertal övningar. Reservofficerare blir åter även krigsplacerade då de tjänstgjort.

I sin insändare skriver Jonas Wiberg att han misstänker att bara yrkesofficerare som slutar sin aktiva tjänst i

Försvarmakten kommer att ianspråk tas till den reservofficersnumerär som beslutas. Min uppfattning är att reservofficerare kommer att utbildas för krigsförbanden och det är detta behov som är och kommer vara styrande. De cirka 6 000 reservofficerarna som finns tillgängliga kan på grund av åldersläget i kategorin troligen inte bestrida alla de aktuella befattningarna, och de under 2014 antagna RO-aspiranterna kommer troligen inte vara krigsplaceringsbara förrän om 3-5 år. De ur yrkesofficerkategorin hämtade reservofficerarna kommer vara ett välkommet tillskott för att både förnygra och stärka reservofficerskollektivet. Dessutom kommer de att positivt bidra till folkförankringen.

Robertsson beskriver också en spe-

ciell utbildning för akademiker med kompetenser som Försvarmakten behöver. Det betyder att det kommer finnas tre-fyra olika vägar in i systemet för att bli reservofficer, något vi aldrig haft. Nu är ju inte allt solskin i reservofficersfrågan även om jag uppfattar en morgonrodnad och förhoppningsvis en bättre framtid. Jag ser därför positivt på Försvarmaktens planerade hantering av reservofficerarna. Alla känner till historien – och alla vet att den inte kan ändras. Men alla kan vi påverka utvecklingen av framtida reservofficerssystem och därmed utveckla framtiden för reservofficerarna.

*Torsten A Bernström/RO,  
Ordförande SVEROF Sverige  
Reservofficerare 2002-2006*

## En ros till servicecenter i Boden

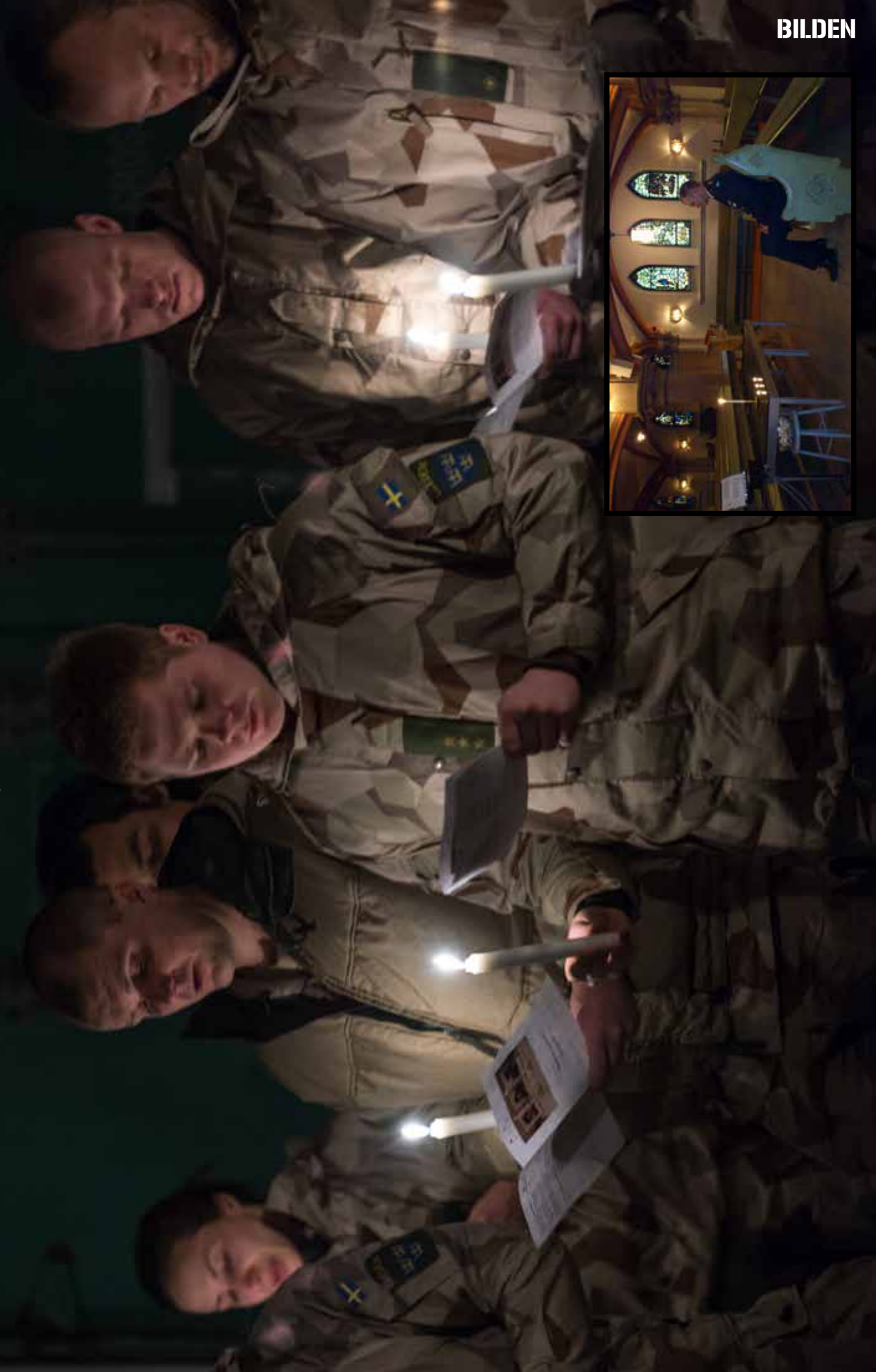
Tack till Mats och övrig personal på Servicecenter i Boden för ett mycket trevligt bemötande och god service!

*Johan Alexandersson/RO, Norrbottens pansarbataljon*

## In memoriam

Den 7 februari var det fyra år sedan de svenska soldaterna, kapten Johan Paimlov och löjtnant Gunnar Andersson samt den lokalanställda tolken Mohammad Shahab Ayoubi stupade. På Camp Marmal och Camp Northern Lights hölls därför minnesceremonier och minnesstunder för att hedra de tre. Och 4.297 kilometer bort, i Oscarskyrkan i Stockholm höll överste Christer Tistam, CFS 18 en egen minnesstund. – Låt oss skänka en extra tanke denna dag till alla familjer som förlorat en anhörig i tjänsten, säger Christer.

Foto: Magnus Lindstedt/FS 26





✂ Klipp ur och spara

# DITT STÖD I HR-FRÅGOR

## 1 Besök emilia "Arbeta i FM"

80 procent av de frågor vi hanterar hittar du oftast svaret själv snabbast via emilia "Arbeta i FM". Hjälp oss att korta telefonköer genom att först besöka intranätet emilia.

## 2 Din närmsta chef

Din närmsta chef är din arbetsgivarrepresentant. Ta därför först kontakt med chefen om du behöver beslutsstöd.

## 3 HR-direkt

**För chefer 08:00-10:00 och 12:00-16:00**

☎ **08-514 39 001**

Mejl: [hr-direkt@mil.se](mailto:hr-direkt@mil.se)

**Som chef är du viktig för oss – därför har du en egen linje till HR Direkt.**

Här kan vi bland annat hjälpa dig med

- avtalsfrågor gällande arbetstid
- rörlighet
- ledigheter
- rekrytering och utlandsavtal
- arbetsmiljö
- rekryteringsverktyget ReachMee
- lön, rutiner för anställning, avslut.

## 4 HR-direkt

**För medarbetare och chefer: 10:00-12:00**

☎ **08-514 39 300**

Mejl: [hr-direkt@mil.se](mailto:hr-direkt@mil.se)

Här kan du som medarbetare få hjälp med frågor gällande bland annat lönespecifikationer och övriga ersättningar.

**NYA ÖPPETTIDER!**



Erik Danielsson, en av medarbetarna på HR-direkt som svarar på dina frågor.

**Enkelt – Enhetligt – Effektivt**

